МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Організація та проведення моніторингу державних закупівель»

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня
II курсу, групи ОМФз-24-1,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
освітня програма «Державний аудит;
судово-економічна експертиза у фінансових
розслідуваннях»

підпис здобувача вищої освіти Гаврильченко Галини Михайлівни

Науковий керівник

підпис Білобровенко Т.В., к.е.н.
ПІБ, науковий ступінь, вчене звання

Гарант освітньо-
професійної програми

підпис к.е.н., доцент Вавчук О.Т.
ПІБ, науковий ступінь, вчене звання

Допущено до захисту рішенням кафедри
протокол від «16» січня 2026 № 14

Завідувач кафедри

підпис Лісовий А.В., д.е.н., професор
ПІБ, науковий ступінь, вчене звання

Ірпінь – 2025

Реєстрація № 2 19.01.2026 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 19.01.2026 _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 90/A/5 05.02.26 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Лавренкова І.М.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

Члени комісії:
_____ Лісовий А.В.
(підпис) (ініціали, ПІБ)
_____ Савченко А.М.
(підпис) (ініціали, ПІБ)
_____ Панасюк О.В.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, ПІБ
ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ НАУКОВИМ КЕРІВНИКОМ				
1. Зміст роботи (наукова і практична значимість роботи, її наукова новизна, глибина дослідження, здатність екстраполяції теоретичних висновків до практичних ситуацій, наявність сильних і слабких сторін, логічність та послідовність викладення матеріалу тощо)	від 0 до 30	28		
2. Рівень підготовки здобувача (володіння професійною термінологією, вміння здійснювати аналіз, приймати рішення, вносити пропозиції тощо)	від 0 до 10	7		
3. Ставлення здобувача до виконуваної роботи (дотримання календарного плану, урахування пропозиційі зауважень наукового керівника, оформлення роботи тощо)	від 0 до 10	7		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	42		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація (участь у конференціях, публікація статті)	від 0 до 10	8		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	48		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	90		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
90	A	5	05.02.	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Д	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

АНОТАЦІЯ

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Мета роботи полягає у всебічному аналізі теоретичних та практичних основ, чинних методів та підходів до організації та проведення моніторингу закупівель в Україні, а також у розробці рекомендацій щодо підвищення ефективності моніторингу закупівель, прозорості та раціонального використання бюджетних коштів.

Завданнями роботи є дослідити сутність, значення та нормативно-правове забезпечення публічних закупівель та їх моніторингу як форми державного фінансового контролю;

надати загальну характеристику показників діяльності Держаудитслужби, здійснити комплексний аналіз результатів моніторингу закупівель;

розкрити організацію та методику моніторингу закупівель в рамках роботи Держаудитслужби;

проаналізувати методи, способи та процедури моніторингу закупівель, що застосовуються Держаудитслужбою, оцінити їх ефективність та відповідність сучасним міжнародним стандартам контролю за державними фінансами;

розробити та обґрунтувати шляхи вдосконалення організації та методики проведення моніторингу закупівель на прикладі Держаудитслужби, запропонувати загальні рекомендації для підвищення ефективності та прозорості системи публічних закупівель.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти організації та проведення моніторингу закупівель.

Об'єктом дослідження є публічні закупівлі.

Базою дослідження є Держаудитслужба.

За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення моніторингу закупівель, які включають оптимізацію методів та процедур моніторингу закупівель та їх подальшого аналізу, застосування сучасних цифрових рішень, а також розробку рекомендацій для підвищення ефективності публічних закупівель в умовах військового стану.

Одержані результати можуть бути використані для вдосконалення методів та процедур моніторингу закупівель на основі аналізу діяльності Держаудитслужби, що можуть бути частково враховані та адаптовані в її практичній діяльності для покращення прозорості та ефективності закупівельних процедур, так як носять універсальний характер.

Дипломна робота містить 58 сторінок основного тексту, 9 таблиць, 4 рисунки, список використаних джерел з 55 найменувань, 14 додатків.

Ключові слова: *публічні закупівлі, моніторинг закупівель, державний фінансовий контроль, індикатори ризику, прозорість закупівель.*

Рік виконання дипломної роботи 2024–2025

Рік захисту роботи 2026

ANNOTATION
ORGANIZATION AND CONDUCT OF MONITORING OF PUBLIC PROCUREMENT

The purpose of this work consists in a comprehensive analysis of the theoretical and practical foundations, current methods and approaches to organizing and conducting procurement monitoring in Ukraine, as well as in developing recommendations to improve the efficiency of procurement monitoring, transparency and rational use of budget funds.

The objectives of the work to investigate the essence, significance and regulatory support for procurement monitoring as a form of state financial control;

to provide a general description of the performance indicators of the State Audit Service, to carry out a comprehensive analysis of the results of procurement monitoring of this unit;

to reveal the organization and methodology of monitoring procurement within the framework of the work of the State Audit Service;

to analyze the methods, methods and procedures of monitoring procurement used by the State Audit Service, to assess their effectiveness and compliance with modern international standards of public finance control;

to develop and substantiate ways to improve the organization and methodology of procurement monitoring using the example of the State Audit Service, to offer general recommendations for increasing the efficiency and transparency of the public procurement system.

The subject there are theoretical, methodological and practical aspects of organizing and conducting procurement monitoring.

The object there are public procurements.

The research base is the State Audit Service.

Based on the results of the study, proposals were formulated to improve the organization and monitoring of procurement, which include optimizing the methods and procedures for monitoring procurement and their subsequent analysis, the use of modern digital solutions, and the development of recommendations to increase the efficiency of public procurement under martial law.

The results obtained can be used to improve procurement monitoring methods and procedures based on an analysis of the activities of the State Audit Service, which can be partially taken into account and adapted in her practical activities to improve the transparency and efficiency of procurement procedures, as they are universal in nature.

The thesis consists of 58 pages, 9 tables, 4 pictures, a list of references with 55 sources, and 14 appendices.

Keywords*:* *public procurement, procurement monitoring, state financial control, risk indicators, procurement transparency.*

Year of thesis preparation: 2024-2025
Year of thesis defense: 2026

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП…… 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ……. 8

1.1. Публічні закупівлі та їх моніторинг: сутність, значення та нормативно-правове забезпечення……... 8

1.2. Загальна характеристика Держаудитслужби……. 19

Висновки до розділу 1 ……... 25

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА МОНІТОРИНГУ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЕРЖАУДИТСЛУЖБОЮ ……... 27

2.1. Організація моніторингу закупівель Держаудитслужбою ……. 27

2.2. Методика проведення моніторингу закупівель Держаудитслужбою.. 30

2.3. Оформлення та реалізація результатів моніторингу закупівель Держаудитслужбою…… 38

Висновки до розділу 2……... 41

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЕРЖАУДИТСЛУЖБОЮ…… 42

Висновки до розділу 3……... 54

ВИСНОВКИ……... 55

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….. 59

ДОДАТКИ……... 66

ВСТУП

Актуальність кваліфікаційної роботи. Публічні закупівлі набувають особливої ролі та стратегічного значення в умовах військового стану, коли прозорість закупівельного процесу стає вкрай важливою для економіки України. Як важливий елемент державного управління, публічні закупівлі спрямовані на зменшення корупційних ризиків, оптимізацію затрат та досягнення фінансової стабільності як на макро-, так і на мікро- рівнях.

Світові тенденції розвитку інформаційних технологій, розширення цифрових фінансових інструментів та переведення великої частини перевірок контролюючих органів в невиїзний формат, а також паралельне прагнення України відповідати міжнародним настроям, викликали необхідність розширення форм контролю відповідно до діючих реалій. В той же час переведення закупівельної діяльності в Україні з паперового формату в електронний з допомогою спеціальної платформи Prozorro, спричинило необхідність запровадження електронної форми контролю публічних закупівель, яка дістала назву «моніторинг закупівель». Тому, починаючи з 2018 року в Україні контроль публічних закупівель здійснюється наразі в двох формах: моніторинг закупівель і перевірка закупівель, що передбачено Законом України «Про публічні закупівлі» [47].

Сучасна нормативно-правова база з питань публічних закупівель, зокрема директиви ЄС [46] і Закон України «Про публічні закупівлі» [47] не може в повній мірі забезпечити їх прозорість, на практиці виникають труднощі через недосконаліть моніторингових процедур, складнощі у виявленні випадків фінансового шахрайства, недостатню кваліфікацію фахівців з питань закупівельної діяльності та її контролю. Ці проблеми перешкоджають ефективному використанню державних ресурсів та підривають довіру до системи публічних закупівель. Отже, вдосконалення системи їх контролю, зокрема моніторингу закупівель, стає нагальною потребою. Запровадження сучасних методів та прийомів моніторингу закупівель, цифрових інструментів та комплексного підходу до управління публічними закупівлями забезпечить чітке

реагуваня на порушення, ефективніший контроль фінансових потоків, мінімізацію корупційних ризиків та підвищить прозорість й ефективність використання державних ресурсів.

Дослідженню питань та проблем публічних закупівель присвятили свої праці такі науковці як: Білобровенко Т., Дубініна М., Золотарьова А., Кильницька Є., Котелевко О., Критенко О., Колодяжна Т., Лекарь С., Мілька А., Міняйло В., Павленко О., Письменна М., Смиричинський В., Титаренко О., Ткаченко Н., Чебан Ю., Шалева О., Фіц О. та багато інших. Слід підкреслити, що не зважаючи на значну кількість теоретичних та практичних напрацювань вчених з даної тематики, багато питань залишаються дискусійними та невирішеними, зокрема щодо розробки сучасних механізмів попередження порушень, швидкого реагування на них, застосування сучасних цифрових рішень для моніторингу закупівель та забезпечення відповідності публічних закупівель міжнародним стандартам. Крім того в умовах військового стану в Україні дуже важливо забезпечити швидкість закупівельного процесу при збереженні його прозорості. Враховуючи значне нормативне забезпечення моніторингу та вагомі дослідження українських учених, зростання корупційних схем і ризиків порушень чинного законодавства під час здійснення публічних закупівель потребують подальшого дослідження та пошуку напрямів удосконалення моніторингу закупівель. З огляду на це, тема дослідження є надзвичайно актуальною для забезпечення прозорості, ефективності та підвищення довіри до всієї системи публічних закупівель.

Мета дослідження полягає у всебічному аналізі теоретичних та практичних основ, чинних методів та підходів до організації та проведення моніторингу закупівель в Україні, а також у розробці рекомендацій з підвищення ефективності моніторингу закупівель, прозорості та раціонального використання бюджетних коштів.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати комплекс завдань:

дослідити сутність, значення та нормативно-правове забезпечення публічних закупівель та їх моніторингу як форми державного фінансового контролю;

надати загальну характеристику показників діяльності Державної аудиторської служби України (надалі Держаудитслужби), здійснити комплексний аналіз результатів моніторингу закупівель;

описати організацію та методику моніторингу закупівель Держаудитслужбою;

проаналізувати методи, способи та процедури моніторингу закупівель, що застосовуються Держаудитслужбою, оцінити їх ефективність та відповідність сучасним міжнародним стандартам контролю за державними фінансами, а також узагальнити результати моніторингу закупівель;

розробити та обґрунтувати шляхи вдосконалення організації та методики проведення моніторингу закупівель на прикладі Держаудитслужби, запропонувати загальні рекомендації для підвищення ефективності та прозорості системи публічних закупівель.

Об'єкт дослідження – публічні закупівлі.

База дослідження –Держаудитслужба.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні та практичні аспекти організації та проведення моніторингу закупівель.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених у кваліфікаційній роботі завдань використовувалися такі загальнонаукові та специфічні методи дослідження: діалектичного пізнання явищ та процесів, індукція та дедукція, аналіз та синтез, аналогія та моделювання, групування, конкретизація, абстрагування та узагальнення) – для визначення суті, значення та нормативно-правового забезпечення моніторингу закупівель; статистичні методи (первинна обробка даних, розрахунки, перевірка гіпотез) – з метою отримання кількісно-якісних результатів аналізу ефективності здійснення моніторингу закупівель; методи порівняльного та структурно-логічного аналізу (при дослідженні показників у динаміці та порівнянні з різними формами контролю такими як перевірка закупівель, інспектування та державний фінансовий аудит) – для аналізу результативності моніторингу закупівель за різні звітні періоди; графічний метод (для наочного відображення отриманих результатів, зокрема динаміки показників

ефективності проведеного моніторингу закупівель, порівняння його з іншими формами контролю і запропонованих заходів його удосконалення); методи узагальнення результатів дослідження тощо.

Джерела інформації. Серед сукупності джерел інформації наукові праці за темою дослідження, практичні матеріали, офіційні дані статистичної звітності Держаудитслужби, Мінекономрозвитку, дані спеціальної платформи Prozorro, а також нормативно-правові акти, що регулюють сферу публічних закупівель, зокрема моніторинг закупівель.

Наукова новизна. У рамках дослідження були сформовані пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення моніторингу закупівель, які включають оптимізацію методів та процедур моніторингу закупівель та їх подальшого аналізу, застосування сучасних цифрових рішень, а також надання рекомендацій для зростання ефективності публічних закупівель в умовах військового стану.

Практична значущість. Полягає у комплексному підході до вдосконалення методів та процедур моніторингу закупівель на основі аналізу діяльності Держаудитслужби, що можуть бути частково враховані та адаптовані в її практичній діяльності для збільшення прозорості та ефективності процедур закупівель в сучасних умовах, так як носять універсальний характер.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Дане дослідження містить: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

Перший розділ дослідження розкриває теоретико-методичні засади публічних закупівель та значення їх моніторингу. Другий розділ присвячений дослідженню організації та методики моніторингу закупівель Держаудитслужбою. Третій розділ кваліфікаційної роботи містить конкретні пропозиції щодо шляхів удосконалення організації та методики проведення моніторингу закупівель Держаудитслужбою.

Кваліфікаційна робота включає 58 сторінок основного тексту, 9 таблиць, 4 рисунки, 14 додатків. Список використаних джерел - 55 найменувань.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

1.1. Публічні закупівлі та їх моніторинг: сутність, значення та нормативно-правове забезпечення

Прозорість використання публічних коштів є важливою ознакою демократичної держави особливо в умовах децентралізації влади. Процес використання коштів місцевими органами, особливо в сфері публічних закупівель, лишається недостатньо зрозумілим та прозорим. В сучасних українських реаліях виникла потреба забезпечення систематичного та аргументованого аналізу використання державних ресурсів. Діяльність державного сектора як повноцінного суб'єкта ринку стимулює конкурентне середовище національної економіки.

Однією з найбільш актуальних проблем в Україні є забезпечення надійного контролю публічних закупівель, а військовий стан в країні вимагає адаптації всіх процесів під сьогоденні реалії. Зовсім недавно державний фінансовий контроль мав суто фіскальний характер, а перевірки та ревізії залишалися традиційними формами його здійснення, вони проводились для встановлення законності операцій, використання коштів за цільовим призначенням, виявлення та покарання осіб, винних у здійсненні порушень чинного законодавства.

На сьогоднішній день Держаудитслужба здійснює такі форми державного фінансового контролю: державний фінансовий аудит, перевірка закупівель, моніторинг закупівель та інспектування (ревізія) [45].

Історія формування публічних закупівель в Україні нерозривно пов'язана із намаганням мінімізувати корупційні ризики, запровадити сучасні електронні інструменти контролю у відповідності до міжнародних стандартів і забезпечити максимальну прозорість закупівельного процесу в умовах нових викликів, зокрема військового стану в Україні.

Довгий час державні закупівлі (сучасна назва «публічні закупівлі») були однією з найбільш корумпованих сфер економіки України. Процедури державних закупівель були «паперові», що не забезпечувало прозорості та ефективності закупівель. Євроінтеграція забезпечила більшу увагу громадян, на що саме використовуються грошові кошти в державному секторі. Тому Україна вирішила кардинально змінити недієву корумповану бюрократичну систему закупівель і провести реформування публічних закупівель через впровадження системи електронних торгів.

З моменту появи державних закупівель постійно існувала проблема у їх прозорості через недосконалу систему звітності торгів та поверхневий аналіз держзакупівель вцілому. Тому дана сфера ставала ще більше корумпованою. Натомість було прийнято рішення про запровадження електронного документообігу за допомогою системи електронних торгів, що отримала назву «ProZorro» [32, с. 130].

Категорії «державні закупівлі» та «державне замовлення» необхідно розмежовувати, «державне замовлення» є лише «декларацією про наміри» придбати певний товар або послугу, тоді як «державні закупівлі» – це вже процес придбання, в результаті якого відбувається відчуження товару (роботи, послуги) та передача прав власності від продавця покупцеві, тобто «реалізація намірів». Між державним замовленням (декларацією про наміри) та державними закупівлями (реалізацією намірів) законодавчо встановлено механізм їх реалізації – процедура закупівель.

Державні закупівлі - це процес придбання товарів, робіт чи послуг державними органами, місцевими органами влади, підприємствами державної власності та іншими установами державного сектору. Проведення процедур державних закупівель мають на меті забезпечення ефективного використання державних коштів та забезпечення відкритості, прозорості та конкуренції у виборі постачальників. Вони включають широкий спектр товарів, робіт та послуг, від будівництва та ремонту до постачання комп'ютерної техніки, медичного обладнання, транспорту, послуг з управління тощо [16].

Замовники, що здійснюють державні закупівлі, повинні дотримуватися встановлених законодавством обов'язкових етапів процедур закупівель, таких як: публікація оголошень про торги, забезпечення рівного доступу до інформації всіма учасниками, проведення відкритих торгів для забезпечення рівної і справедливої конкуренції, оцінка тендерних пропозицій та укладання договорів з переможцями торгів. Всі ці етапи повинні здійснюватися із дотриманням принципів, що включають добросовісну конкуренцію**,** максимальну економію та ефективність, відкритість та прозорість**,** недискримінацію та рівне ставлення до учасників, об'єктивне визначення переможця та запобігання корупції**.** Ці принципи забезпечують чесність, підзвітність та раціональне використання бюджетних коштів під час придбання товарів, робіт та послуг [47].

У табл. 1.1 відображено основні етапи еволюції системи публічних закупівель в Україні, що відображують її становлення від централізованої системи державних замовлень до сучасних конкурентних і прозорих механізмів, інтегрованих у міжнародні стандарти із врахуванням військового стану.

Таблиця 1.1

Основні етапи еволюції системи публічних закупівель в Україні

Етапи	Сутність
Держзамовлення 1988 – до 1991 р.	Введено поняття «держзамовлення», що охоплювало 70-80% господарства. Надлишкова понадпланова продукція реалізовувалася самостійно.
Перехідний період 1991-1995 рр.	Перехід від централізованої планової економіки до економіки ринкового типу. З'явилися міжнародні тендери.
Запровадження законодавства 2000 р.	Прийнято Закон України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти». Початок систематизації процедур закупівель.
Реформування системи публічних закупівель 2010 р.	Запроваджено обов'язкове використання електронних систем, конкурентні процедури, що сприяло розвитку конкуренції в цій сфері.
Подальший розвиток і контроль у сфері публічних закупівель 2013 р.	Перевіпка закупівель стає самостійною формою контролю, а не лише в складі інспектування та державного фінансового аудиту.
Євроінтеграція 2015 р.	Система Prozorro стає обов'язковою. Прийнято новий Закон «Про публічні закупівлі», адаптований під міжнародні стандарти та забезпечує конкуренцію.
2018 р.	З'явився моніторинг закупівель, як самостійна превентивна форма контролю.
Воєнний період 2022 р.– дотепер	Спрощення та прискорення процедур закупівель в умовах військового стану. Адаптація системи Prozorro до умов військового стану в Україні.

Джерело: узагальнено автором на основі [9]

Щороку Україна здійснює закупівлю товарів, робіт та послуг для виконання важливих для неї функцій: оборона, забезпечення освіти та охорони здоров'я населення, утримання доріг та земель загальнодержавного призначення тощо. Тобто, державними закупівлями є суми грошових коштів, витрачених на товари, роботи та послуги, що безкоштовно надаються населенню. Тому установи та підприємства державного сектору, що планують і виконують процедури закупівель потребують аналізу та контролю за результатами прийнятих управлінських рішень.

Сфера публічних закупівель є однією із найбільш криміногенних в Україні.

Проведення транспарентних, конкурентних публічних процедур державних закупівель є для кожної держави гарантом успіху в питанні витрачання коштів на задоволення суспільних потреб.

В 2015 році в Україні стартує одна з найбільш успішних на той час реформа публічних закупівель, а також здійснюється приведення законодавства України до норм acquis ЄС. Зокрема, змінився сам термін «державні» на «публічні» закупівлі. Також кардинально змінюється принциповий підхід до здійснення закупівель з «паперового» на «електронний» із одночасним запровадженням процедури електронного аукціону, постквалiфікації учасників та контролю звітних документів замовників в електронному вигляді. Це в свою чергу вимагало нових інструментів та процедур контролю у цій сфері [9, с. 140].

Україна як член Угоди СОТ про державні закупівлі (GPA) стала більш відкритою для іноземних учасників і отримала можливість здійснювати міжнародні закупівлі. Електронна система спростила доступ до торгів, зменшиларівень витрат на адміністрування та прискорила процес закупівель. Моніторинг процесу закупівель став більш простим та доступним. Використання стандарту відкритих даних закупівель забезпечує доступність інформації, що в свою чергу позитивно впливає на рівень довіри до публічних закупівель.

У контексті воєнного стану система публічних закупівель України зазнала суттєвих змін, спрямованих на забезпечення оперативності, ефективності та відповідності таким умовам, що дозволило адаптувати процедури закупівель до

складних умов, забезпечити безперебійне постачання необхідних товарів, робіт чи послуг для підтримки критичної інфраструктури та обороноздатності країни. У період воєнного стану закупівельні підприємства оптимізували процес закупівель, скориставшись можливістю укладати прямі договори для забезпечення оперативного постачання товарів, робіт та послуг, продовжуючи дотримуватися принципів прозорості шляхом публікації звітів про виконані закупівлі в системі Prozorro [12].

Отже, еволюція системи публічних закупівель в Україні демонструє поступовий перехід від централізованого планування до сучасної моделі, яка базується на міжнародних стандартах, прозорості, конкуренції та громадському контролі завдяки чому Україна змогла інтегруватися у світову практику закупівель.

В національному законодавстві поняття «публічні закупівлі» закріплено в Законі України «Про публічні закупівлі», який визначає публічну закупівлю як «придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом» [47].

Публічні закупівлі відіграють важливу роль у сучасній економіці, є механізмом розподілу бюджетних коштів та регулювання взаємовідносин між державою та бізнесом. Публічні закупівлі становлять близько 12-15% ВВП передових країн, а в Україні цей показник сягає 10-12% [10, с. 11].

Система публічних закупівель базується на ключових принципах, що забезпечують її прозорість та ефективність (рис. 1.1).

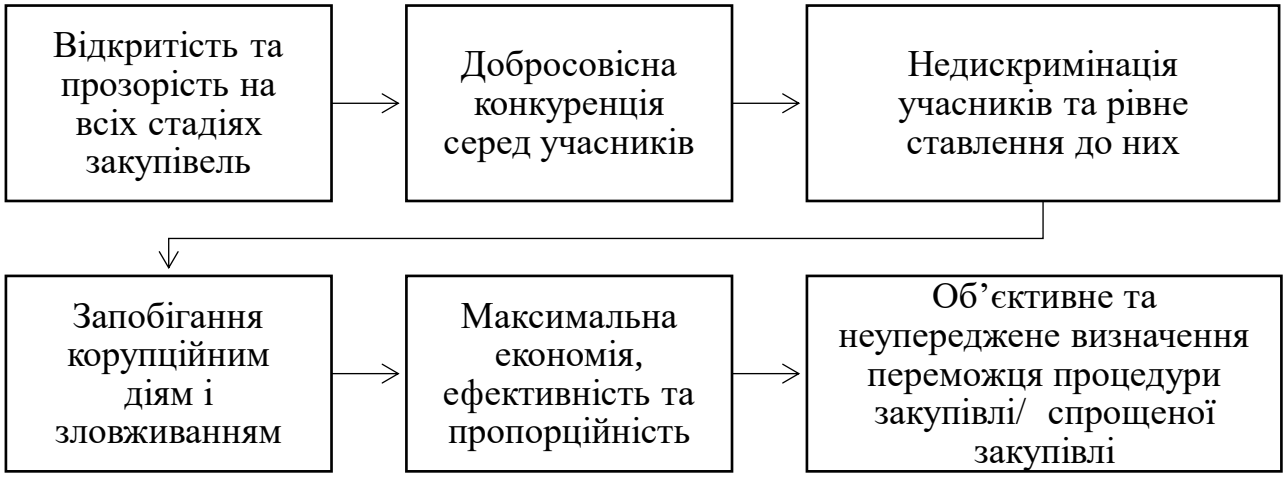

Рис. 1.1. Принципи публічних закупівель

Джерело: узагальнено автором на основі [47]

Системний підхід до використання бюджетних коштів забезпечує економічний ефект від здійснення публічних закупівель, стимулюванню економічного зростання та прозорості процедур, а саме:

підтримка малого і середнього бізнесу – створення конкурентних умов дозволяє залучати до торгів підприємства різного рівня, що сприяє створенню робочих місць та збільшення податкових надходжень до бюджету;

запобігання корупції – використання електронної платформи Prozorro мінімізує вплив людського фактора на процес прийняття рішень, що робить інформацію відкритою та забезпечує контроль з боку громадськості. Це сприяє зниженню рівня корупції та забезпеченню довіри до держави вцілому;

раціональне використання коштів – установи державного сектору повинні обирати найбільш вигідні пропозиції при забезпеченні добросовісної конкуренції, що дозволяє мінімізувати витрати, забезпечити високу якість товарів, робіт чи послуг;

ефективне управління ресурсами – через прозоре планування та координацію процесів закупівель держава має можливість ефективно розподіляти кошти, спрямовуючи їх на реалізацію ключових економічних, соціальних та інфраструктурних проєктів [19].

Отже, публічні закупівлі виконують багатогранну роль у суспільно-економічному житті, забезпечують ефективне використання коштів держави, підвищують якість життя населення та сприяють розвитку регіонів та економіки України вцілому, виконують не лише роль інструменту економії, але й стають механізмом забезпечення стійкого економічного розвитку держави.

18.05.2016 року Україна стає повноправною стороною Угоди СОТ про державні закупівлі, що гарантує доступ українським компаніям до міжнародних ринків державних закупівель 48 країн світу, річний обсяг яких складає близько 1,7 трлн. дол. США;

в рамках роботи в Комітеті СОТ з державних закупівель у лютому 2019 р. Україну визначено головуючою країною Робочої програми зі збору та звітності статистичних даних (Work Programme on collection and reporting of statistical data).

Україна вперше очолила Робочу програму СОТ. Робота цієї Програми направлена на формування пропозицій щодо певної уніфікації форми подання щорічної статистичної звітності країнами-членами Угоди про державні закупівлі, для подальшого опрацювання інформації профільним Комітетом СОТ [15, с. 87].

Публічні закупівлі у провідних країнах світу є вагомим інструментом управління державою, спрямованим на оптимальне використання бюджетних коштів, підтримки економіки і забезпечення суспільних потреб.

У табл. 1.2 показано міжнародний досвід основних характеристик систем закупівель з метою порівняння їх з Україною.

Таблиця 1.2

Порівняння міжнародного досвіду систем публічних закупівель з Україною

Країна	Закупівельна ел. платформа	Антикорупційний механізм	Регулююча база
США	SAM.gov	Прозорість, аудит	Федеральний закон
Країни ЄС	TED	Оскарження, аудит	Директиви ЄС
Японія	Головна державна платформа	Внутрішній контроль	Національні закони
Австралія	AusTender	Звітування, відкритий доступ	Закон про конкуренцію та споживачів
Китай	Chinabidding	Централізований контроль, точні процедури, кримінальна відповідальність	Закон про державні закупівлі
Україна	ProZorro	Моніторинг закупівель, адміністрафи	Закон України «Про публічні закупівлі»

Джерело: узагальнено автором на основі [2]

Отже, ефективний досвід США, ЄС, Японії, Австралії та Китаю свідчать, що дієвість публічних закупівель залежить від рівня цифровізації, прозорості та діючих антикорупційних механізмів, що є прикладом наслідування для вдосконалення української системи закупівель.

Система публічних закупівель в Україні працює на основі потужного нормативно-правового забезпечення, що включає закони, постанови КМУ, накази уповноваженого органу та міжнародні стандарти, що забезпечують конкурентність, прозорість, й ефективність процесу закупівель. У табл. 1.3 наведено перелік основних законодавчих та нормативно-правових актів з питань здійснення публічних закупівель в Україні. Базовим законом, що регулює сферу публічних закупівель, є Закон України № 922 «Про публічні закупівлі» [47]. Він

визначає основні принципи, механізми та процедури проведення закупівель, забезпечуючи їх прозорість і відкритість [47]. Інші ключові нормативні документи, що доповнюють базовий закон, включають:

Таблиця 1.3

Ключове нормативно-правове забезпечення здійснення публічних закупівель в Україні

Назва, редакція	Зміст, призначення
Закон України № 922 «Про публічні закупівлі» [47].	визначає основні принципи, механізми та процедури здійснення закупівель, забезпечуючи їх прозорість і відкритість.
Постанова КМУ №1178 від 12.10.2022 року «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України "Про публічні закупівлі", на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» (основна у воєнний час) [38].	регулює порядок здійснення публічних закупівель в умовах воєнного стану, що була ухвалена для врегулювання процедур закупівель у надзвичайних умовах воєнного стану і направлена на скорочення закупівельного процесу та спрощення процедур. Її положення спрямовані на адаптацію існуючої системи до викликів, пов'язаних з війною, та забезпечення безперебійного функціонування державних структур, але вона не стимулює конкурентне середовище.
Постанова КМУ № 166 від 24.02.2016 Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків [43].	затверджує порядок функціонування електронної системи закупівель Prozorro та проведення авторизації електронних майданчиків.
Постанова КМУ № 292 від 22.04.2020 [34].	регламентує розмір плати за подання скарг та порядок оскарження результатів тендерів.
Постанова КМУ № 631 від 01.08.2013 [41].	визначає порядок здійснення перевірки закупівель, дотримання законодавства у сфері публічних закупівель, спрямовані на забезпечення прозорості та ефективності використання державних коштів і проводяться Держаудитслужбою.
Наказ Міністерства економіки № 27583 від 06.12.2024 «Про затвердження примірної тендерної документації».	затверджує примірну тендерну документацію та основні вимоги до її складання.
Наказ Міністерства економіки № 1082 від 11.06.2020 «Про затвердження порядку розміщення інформації про публічні закупівлі».	встановлює порядок розміщення інформації про закупівлі в електронній системі Prozorro.
Наказ МФУ «Про затвердження форми висновку про результати моніторингу закупівлі та порядку його заповнення» від 08.09.2020 р. № 552 [44].	Затверджує форми висновку про результати моніторингу закупівлі та порядку його заповнення.
Наказ МФУ «Про затвердження Методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування» від 27.09.2024 р. № 476 [37].	Описана Методика визначення автоматичних індикаторів ризиків та Перелік автоматичних індикаторів ризиків.

Джерело: авторська розробка.

Процедурами закупівель у відповідності до статті 13 Закону України «Про публічні закупівлі» «є: відкриті торги, торги з обмеженою участю, конкурентний діалог, переговорна процедура закупівлі» [47]. В період воєнного стану в Україні державні замовники проводять публічні закупівлі за наступними видамивизначеними в Особливостях [38]:

відкриті торги з особливостями. Найбільш поширені при проведенні тендерів. Вартісні межі: від 100 тис.грн. для товарів та послуг, від 200 тис.грн. для поточного ремонту та від 1,5 млн.грн. для робіт. Передбачають конкуренцію між учасниками за право отримати контракт з державним замовником. Але на час військового стану наявність конкуренції виключена і закупівля може відбутися навіть при наявності одного учасника, що автоматично потрапляє на етап кваліфікації та замовник приймає рішення про його перемогу чи дискваліфікацію;

закупівля без застосування системи Prozorro. Полягає в укладанні прямого договору із постачальником, якого замовник обрав самостійно і відмовився від альтернативи проведення конкурентних торгів – спрощеної закупівлі. Це закупівля менше вартісних меж відкритих торгів з особливостями. Також цей варіант застосовується у виключних випадках, зазначених в Особливостях;

спрощена закупівля. Використовується виключно за ініціативи замовника. Системою Prozorro передбачена технічна реалізація функціоналу у випадку, коли замовник бажає провести конкурентну закупівлю у вартісних межах, що є меншими для проведення відкритих торгів з особливостями;

закупівля через електронний каталог. Використовується замовниками у випадку коли потрібно придбати товар, наявний у каталозі та являє собою обмежений перелік стандартних товарів. Закупівля робіт по цьому каталогу не здійснюється [2, С.76].

Особливостями публічних закупівель у період військового стану є спрощення процедур, що дозволяє швидко реагувати на термінові потреби та передбачає можливість укладення прямих договорів без проведення довготривалих тендерних процедур, особливо у випадках, коли йдеться про товари, роботи та послуги для цілей оборони, гуманітарної допомоги чи

відновлення критично важливої інфраструктури, в складних умовах, коли кожна хвилина може бути вирішальною для забезпечення життєдіяльності країни. Водночас це створює ризики, які потребують ретельного управління та всебічного контролю. Також війна створює значні логістичні проблеми, такі як руйнування транспортної інфраструктури, окупація окремих територій, що ускладнює доставку товарів та послуг. Такі виклики посилюються дефіцитом кваліфікованих кадрів через зміну законодавства, мобілізацію чи евакуацію кадрів, що знижує ефективність управління публічними закупівлями та створює додаткові ризики.

Найбільші виклики, пов'язані із закупівлями у таких умовах - це корупційні ризики та непрозорість витрат. Відсутність конкурентного середовища або його обмеження може призводити до зловживань, таких як завищення вартості товарів чи послуг, укладення договорів з підрядниками, що не здатні якісно виконати свої зобов'язання. Хоча Постанова КМУ № 1178 [38] передбачає обов'язкове оприлюднення інформації про укладені договори в системі Prozorro, часто це відбувається із запізненням, що ускладнює контроль за виконанням зобов'язань.

Попри ці труднощі, важливо зазначити, що Україна зобов'язана дотримуватись міжнародних стандартів у сфері публічних закупівель навіть в умовах війни. Принципи прозорості, конкурентності та недискримінації, закладені в директивах ЄС і Угоді GPA (Угода про державні закупівлі СОТ), є не лише еталоном, але й важливою умовою для отримання міжнародної фінансової підтримки. Тому, навіть спрощуючи процедури, держава має забезпечувати їхню відповідність цим стандартам [2, С. 78].

Впровадження моніторингу в системі публічних закупівель має на меті підвищення ефективності системи управління ними. Моніторинг, як поняття, сформувалось у середині XX століття, найчастіше ототожнюється з перманентним (постійним) спостереженням за об'єктами економічного середовища в просторі та часі. Мета моніторингу відповідає цілям управління й здійснюється відповідно до поставлених завдань у тій чи іншій сфері економіки. Моніторинг (від латинського monitor – нагадуючий, наглядаючий) розглядається вченими і як безупинне

спостереження за економічними об’єктами, і як аналіз діяльності, і як форма контролю [7, С.40].

Моніторинг закупівель виник як інструмент контролю, що дозволяє Держаудитслужбі (або іншим органам) перевіряти дотримання законодавства у сфері закупівель від етапу оголошення процедури до завершення дії договору. Ця діяльність спрямована на запобігання порушенням та забезпечує прозорість процесу закупівель. Моніторинг публічних закупівель в Україні виник у 2018 році, коли Держаудитслужба почала здійснювати цю функцію на основі змін до Закону «Про публічні закупівлі» [47]. Це дозволило державним аудиторам стежити за закупівлями ще на етапі їх проведення та допомагати замовникам виправляти помилки до завершення процедури. Моніторинг закупівель та порядок його здійснення регулюється ст. 8 «Порядок здійснення моніторингу процедур публічних закупівель» даного закону [47].

Відповідно до ст. 1 «Визначення основних термінів» Закону України «Про публічні закупівлі» «моніторинг процедури закупівлі - аналіз дотримання замовником законодавства у сфері публічних закупівель під час проведення процедури закупівлі, укладення договору про закупівлю та протягом його дії з метою запобігання порушенням законодавства у сфері публічних закупівель» [47].

Згідно зі ст. 5 «Контроль за дотриманням законодавства у сфері закупівель» Закону України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю» «контроль за дотриманням законодавства у сфері закупівель здійснюється шляхом проведення моніторингу закупівлі, проведення перевірки закупівель, а також під час державного фінансового аудиту та інспектування» [45].

Моніторинг закупівлі здійснюється за місцезнаходженням органу державного фінансового контролю [45].

Метою моніторингу закупівель є запобігання порушенням законодавства у сфері публічних закупівель шляхом систематичного контролю, тобто дана форма контролю є превентивним заходом запобігання порушень.

Об'єктом моніторингу є дії замовника під час проведення процедури закупівлі, укладення та виконання договору про закупівлю.

Суб'єктами моніторингу є органи державного фінансового контролю, зокрема Державна аудиторська служба України.

Моніторинг може бути розпочатий на будь-якому з таких етапів:

1. Під час проведення процедури закупівлі - від моменту оприлюднення оголошення про закупівлю.

2. Під час укладення договору - у тому числі при внесенні змін до договору.

3. Під час дії договору - до моменту його завершення.

Отже, моніторинг закупівель вважається сучасною та ефективною формою превентивного контролю за публічними закупівлями.

1.2. Загальна характеристика Держаудитслужби

Відповідно до Положення про Державну аудиторську службу України, затвердженого постановою КМУ від 3.02.2016 р. № 43, «Держаудитслужба є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМУ через Міністра фінансів та який реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю» [39].

Місією Держаудитслужби є забезпечення економічного добробуту країни шляхом реалізації державної політики у сфері державного фінансового контролю [39].

Базовими засадами діяльності є:

захист реальних (не формальних) державних інтересів;

виявлення втрат (збитків) та їх відшкодування;

попередження фінансових порушень та їх наслідків;

оперативність реагування на економічні загрози державі;

ризикоорієнтований підхід до планування;

мінімізація втручання в діяльність об’єктів контролю;

висока якість доказової бази, невідворотність відповідальності за вчинені порушення.

Основними принципами діяльності Держаудитслужби є: верховенство права, законність, професіоналізм, прозорість, політична неупередженість, незалежність, конфіденційність та доброчесність [23].

Завданням Держаудитслужби є «реалізація державної політики у сфері державного фінансового контролю, здійснення контролю, спрямованого на оцінку ефективного, законного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, досягнення економії бюджетних коштів, внесення Міністру фінансів пропозицій щодо формування державної політики у сфері державного фінансового контролю» [23].

Держаудитслужба реалізує державний фінансовий контроль шляхом здійснення: інспектування (ревізії), перевірки закупівель, моніторингу закупівель та державного фінансового аудиту. Організацію перевірки закупівель та моніторингу закупівель здійснює Департамент моніторингу та перевірок закупівель Держаудитслужби [23].

Сукупність форм контролю Держаудитслужби доповнюють одна одну, забезпечуючи комплексний підхід до спостереження за державними фінансами. Їх здійснення основане на чітких методиках, процедурах та використанні сучасних інформаційних рішень, що забезпечує точність і ефективність виконання завдань.

Організація ДФК в Україні Держаудитслужбою включає кілька ключових аспектів, які забезпечують ефективність та прозорість контролю за використанням державних фінансів. Держаудитслужба включає центральний апарат та міжрегіональні територіальні органи, що здійснюють контроль в регіональному аспекті. Центральний апарат координує діяльність міжрегіональних територіальних органів, розробляючи методологію здійснення контролю.

Структура Держаудитслужби включає структуру управління (організаційну структуру) (дод. А) та структуру міжрегіональних територіальних органів (дод. Б).

Стратегічними цілями діяльності є:

1. сприяння ефективному державному управлінню шляхом посилення урядового державного фінансового контролю за найбільш ризиковими сферами. Основні пріоритети: виявлення зловживань у фінансовій сфері, що впливають на

фінансову безпеку держави; сприяння ефективному та прозорому здійсненню публічних закупівель; недопущення зловживань з ресурсами місцевих бюджетів [23];

2. посилення інституційної спроможності органів Держаудитслужби на центральному та місцевому рівнях. Основні пріоритети: удосконалення законодавства у сфері державного фінансового контролю; впровадження сучасних ІТ-рішень в діяльність; запровадження ефективної системи управління та контролю якості заходів державного фінансового контролю [23].

Гасло Держаудитслужби - Довіра. Відповідальність. Розвиток [23].

Загалом мережа підконтрольних Держаудитслужбі та її міжрегіональним територіальним органам (далі – органи Держаудитслужби) об’єктів налічує 45,2 тисячі підприємств, установ, організацій. Для охоплення державним фінансовим контролем лише 4 тис. об’єктів, які за встановленими критеріями віднесені до найбільш ризикових, при наявній чисельності органів Держаудитслужби, необхідно щонайменше 4 роки [23].

При тому, що з 2007 року мережа підконтрольних об’єктів зменшилася лише на 12%, чисельність працівників органів державного фінансового контролю скоротилася більш як у 6 разів за рахунок ліквідації територіальних підрозділів на районному та міському рівні [23].

Органи Держаудитслужби оперативно залучають фахівців-інспекторів та аудиторів з метою участі у перевірках правоохоронних органів (Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань, Служба безпеки України, Офіс Генерального прокурора та його територіальні органи, Національна поліція України), складаючи графік залучення спеціалістів Держаудитслужби з орієнтовним терміном завершення [23].

На рис. 1.2 показано структуру та кількість цих заходів в розрізі ревізій (певного комплексу або окремих питань, ревізій виконання місцевих бюджетів), перевірок закупівель та моніторингів закупівель (державний фінансовий аудит враховується окремою формою статистичної звітності, тому на рисунку не відображений).

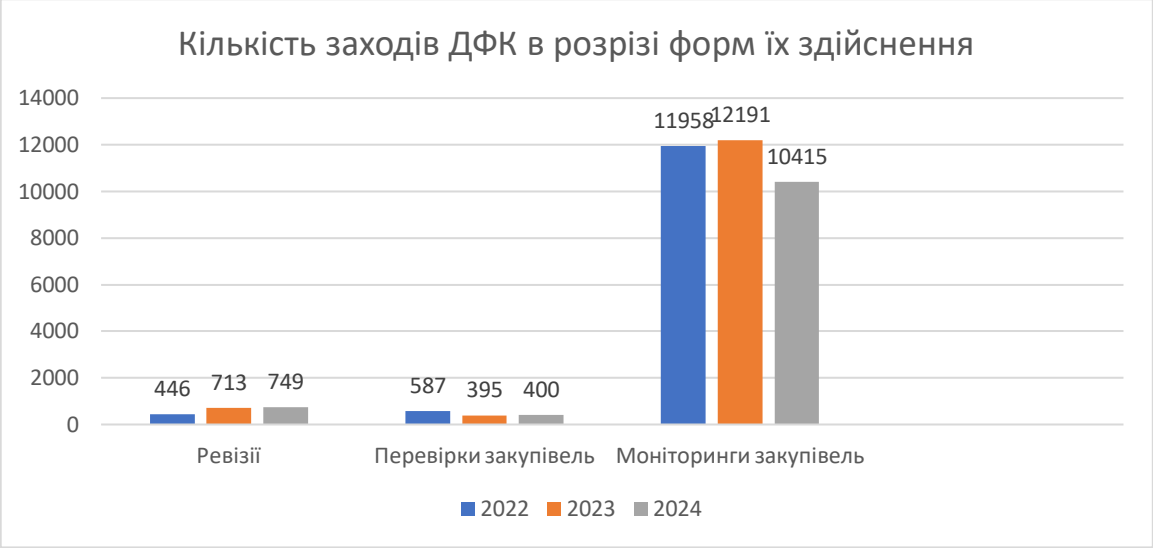

Рис.1.2. Заходи ДФК в розрізі форм їх здійснення за 2022-2024 рр.

Джерело: узагальнено автором за даними Держаудитслужби

Протягом 2024 року відповідно до форми 1-КР «Звіт про результати діяльності Держаудитслужби та її міжрегіональних територіальних органів» Держаудитслужбою проведено 11564 заходів державного фінансового контролю.

Для оцінки обсягів роботи Держаудитслужби з моніторингу публічних закупівель досліджено кількісні показники їхньої діяльності в цьому напряму. За даними електронної системи закупівель Prozorro, щорічна кількість розпочатих моніторингів стартувала від 267 у 2018 році та сягнула 12191 моніторингів у 2023 році:

2018 р. – 267 моніторингів (висновки оприлюднено в 266 моніторингах);

2019 р. – 8740 моніторингів (висновки оприлюднено в 8720 моніторингах);

2020 р. – 9960 моніторингів (висновки оприлюднено в 9950 моніторингах);

2021 р. – 10380 моніторингів (висновки оприлюднено в 10350);

2022 р. – 11958 моніторингів (висновки оприлюднено в 11879);

2023 р. – 12191 моніторингів (з них висновки оприлюднено в 12179);

2024 р. – 10415 моніторингів (з них висновки оприлюднено в 10370) [27].

Отже, кількість моніторингів, які розпочинали державні аудитори, щорічно зростала (вийняток 2024 рік, коли кількість проведених моніторингів зменшилася

і становила 10415). При цьому майже всі вони були доведені до кінця – мали оприлюднений в системі Prozorro висновок.

Держаудитслужбою протягом 2024 року проведено 749 ревізій та 400 перевірок закупівель, під час яких перевірено майже 1,1 тис. підприємств, установ і організацій [23].

Також здійснено понад 10,4 тис. моніторингів закупівель. За результатами проведених моніторингів закупівель органами Держаудитслужби протягом звітного періоду попереджено порушень, у тому числі шляхом відміни торгів, на суму понад 5,3 млрд грн та розірвання договорів на суму близько 17,1 млрд грн [23].

Загальна сума виявлених фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, становить близько 41,2 млрд грн, з них коштів бюджетів усіх рівнів та бюджетних установ – майже 6,4 млрд грн [23].

Проведеними заходами державного фінансового контролю на 992 об'єктах встановлено незаконні, нецільові витрати та недостачі ресурсів на загальну суму більш як 9,6 млрд грн, у тому числі за операціями з бюджетними коштами – понад 4,9 млрд грн [23].

Недостачі ресурсів виявлено на 159 об'єктах контролю на загальну суму 62,5 млн грн [23].

Основні показники діяльності Держаудитслужби за 2022-2024 роки узагальнено в таблиці 1.4. Відповідно до табл. 1.4 аналіз показників проведення контрольних заходів Держаудитслужбою свідчить про послідовне посилення контролю та підвищення ефективності заходів, спрямованих на запобігання порушенням. Зокрема, обсяг охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів в 2024 році зріс в порівнянні з попередніми роками на 780130,3 млн грн (100,74%) та на 248050,9 млн грн (18,99%) відповідно, проте в розрізі моніторингів закупівель спостерігаємо зменшення на 103793,5 млн грн (39,63%) та на 29838,6 млн грн (15,87%) відповідно, при зростанні перевірок закупівель. Це свідчить про наданні переваги наступній формі контролю, перевірці закупівель, в 2024 році в порівнянні з 2022 та 2023 роками.

Таблиця 1.4

Результати діяльності Держаудитслужби та її міжрегіональних територіальних органів за 2022-2024 роки

Показники	2022	2023	2024	Зміни в абсолютних величинах 2024 р. порівняно		Темпи зростання (зниження) 2024 р. у % до	
				2022	2023	2022	2023
Виявлені порушення і недоліки							
Обсяг охоплених контролем фін. та мат. ресурсів, млн грн, у.т.ч.	**774391,6**	**1306471,0**	**1554521,9**	**780130,3**	**248050,9**	**200,74**	**118,99**
ревізіями	507090,3	1110224,8	1328980,7	821890,4	218755,9	262,08	119,70
перевірками закупівель	5365,0	8264,8	67398,4	62033,4	59133,6	1256,26	815,49
моніторингами закупівель	261936,3	187981,4	158142,8	-103793,5	-29838,6	60,37	84,13
Обсяг охоплених контролем процедур закупівель, млн грн, у т.ч.	**306833,2**	**240881,8**	**342243,4**	**35410,2**	**101361,6**	**111,54**	**142,08**
ревізіями	40866,3	44591,6	15351,6	-25514,7	-29240	37,57	34,43
перевірками закупівель	4030,5	8308,8	168749,0	164718,5	160440,2	4186,80	2030,97
моніторингами закупівель	261936,2	187981,4	158142,8	-103793,4	-29838,6	60,37	84,13
Виявлено порушень законодавства, що призвели до втрат фін. і мат. ресурсів, млн грн	**99853,8**	**210996,8**	**41198,3**	**-58655,5**	**-169798,5**	**41,26**	**19,53**
Виявлено порушень законодавства у сфері закупівель, млн грн, у т.ч.	**162882,6**	**107911,5**	**91757,1**	**-71125,5**	**-16154,4**	**56,33**	**85,03**
ревізіями	21057,7	15127,5	1046,3	-20011,4	-14081,2	4,97	6,92
перевірками закупівель	1031,3	893,0	765,0	-266,3	-128,0	74,18	85,67
моніторингами закупівель	140793,6	91891,0	89945,8	-50847,8	-1945,2	63,88	97,88
Виявлено порушень законодавства, що призвели до недоотримання фізособами мат. ресурсів, млн грн	**488,6**	**6,2**	**27,7**	**-460,9**	**21,5**	**5,67**	**446,77**
Виявлено фактів неефективних управлінських дій (рішень), що призвели до втрат фін. і мат. ресурсів, млн грн	18422,8	14503,6	624,8	-17798	-13878,8	3,39	4,31
Виявлено фактів неефективних управлінських дій (рішень), що можуть призвести до втрат фін. і мат. ресурсів у подальшому, млн грн	6041,8	22340,0	576,8	-5465	-21763,2	9,55	2,58
Стан усунення порушень і недоліків							
Усунуто фін. порушень, що призвели до втрат фін. і мат. ресурсів, млн грн	1150,1	6441,6	6163,3	5013,2	-278,3	535,89	95,68
Відшкодовано фізособам фін. і мат. ресурсів шляхом повернення, млн грн	3,6	5,9	6,4	2,8	0,5	177,78	108,47
Відшкодовано втрат фін. і мат. ресурсів, допущених через неефективні дії (рішення) або ризикові операції, млн грн	21,2	171,2	159,7	138,5	-11,5	753,30	93,28
Попереджено втрат фін. і мат. ресурсів через неефективні дії (рішення) або ризикові операції, млн грн	89,4	47,7	6025,4	5936	5977,7	6739,8	12631,9
Попереджено порушень законодавства у сфері закупівель, млн грн	14980,4	19806,5	22399,9	7419,5	2593,4	149,53	113,09
Притягнуто до адміністративної відповідальності за ст. 164-14, млн грн	0,9	2,1	3,0	2,1	0,9	333,33	142,86

Джерело: розраховано автором за даними статистичної звітності Держаудитслужби форма 1-КР (дод. В, Г, Д)

Обсяг охоплених контролем процедур закупівель зростає в 2024 році на 11,54% та 42,08% відповідно, знову ж таки видно збільшення перевірок закупівель в порівнянні з моніторингами закупівель. Тенденція виявлення порушень законодавства, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів та порушень законодавства у сфері закупівель значно скоротилася. Зниження цього показника може свідчити як про покращення фінансової дисципліни так і про меншу кількість виявлених порушень або зміни в підходах до проведення контрольних заходів, що потребує додаткового аналізу для точної оцінки причин зменшення контрольних заходів. Щодо усунення, попередження порушень та притягнення посадових осіб до відповідальності, то спостерігаємо позитивну динаміку, що свідчить про ефективну діяльність Держаудитслужби у 2024 році.

Натомість, зростання ж суми виявлених порушень може свідчити про посилення контролю, підвищену увагу до виявлення недоліків у використанні ресурсів, або ж на погіршення стану фінансової дисципліни в окремих установах чи органах. Таке зростання також може бути результатом зміни в підходах до проведення заходів ДФК або поширення нових схем порушень, які стали більш помітними завдяки удосконаленню методів контролю.

Держаудитслужба намагається бути максимально відкритою у своїй діяльності, тому активно інформує суспільство про результати заходів ДФК та дії, вжиті для усунення виявлених недоліків. Це сприяє довірі та підвищує її авторитет у суспільстві. Значну увагу Держаудитслужба приділяє підвищенню кваліфікації своїх працівників. Регулярне навчання та підвищення професійного рівня державних інспекторів та державних аудиторів дозволяють впроваджувати найкращі практики та новітні технології в проведення моніторингу закупівель. Це забезпечується участю у професійних конференціях, семінарах і тренінгах сприяє обміну досвідом і знаннями на міжнародному рівні.

Висновок до розділу 1

Отже, моніторинг закупівель є сучасною превентивною формою державного фінансового контролю за публічними закупівлями, що дає змогу без виїзду на перевірку перевірити дотримання законодавства у сфері публічних закупівель.

Таким чином, показники Держаудитслужби відображають належний рівень її діяльності в контексті контролю за фінансово-господарською діяльністю установ державного сектору. Активність у проведенні перевірок, аналіз виявлених порушень, а також співпраця з громадськістю свідчать про значний внесок у забезпечення прозорості та ефективності використання державних фінансових та матеріальних ресурсів. Держаудитслужба використовує сучасні методики та інструменти для підвищення ефективності своєї діяльності та результативності заходів державного фінансового контролю.

Обов’язковою складовою роботи Держаудитслужби є аналіз результатів її діяльності з метою бути відкритими та публічними для користувачів.

Зменшення кількості виявлених порушень може вказувати на покращення практик організації закупівель, можливо через спрощення процедур в умовах військового стану, або ж послаблення контролю та слабке виявлення порушень завдяки погіршенню методів та процедур контролю. Також військовий стан міг посилити ці проблеми, збільшивши ризики, пов’язані з недосконалістю закупівельних процедур та можливими зловживаннями.

РОЗДІЛ 2
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА МОНІТОРИНГУ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЕРЖАУДИТСЛУЖБОЮ

2.1. Організація моніторингу закупівель Держаудитслужбою

Моніторингом закупівлі є аналіз дотримання законодавства із здійснення публічних закупівель на всіх стадіях їх здійснення.

Метою моніторингу є попередження можливих порушень процедур закупівлі для забезпечення ефективного використання бюджетних коштів та попередження корупційних схем [10, С. 14].

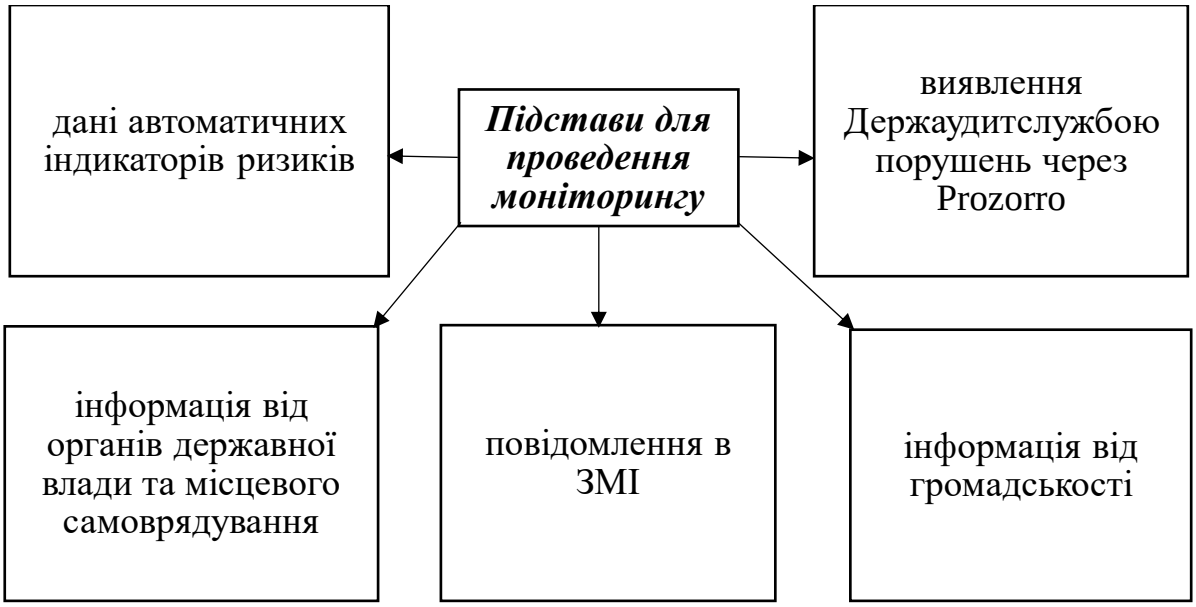

Рис. 2.1. Підстави для проведення моніторингу

Джерело: авторська розробка

Моніторинг публічних закупівель є унікальним заходом ДФК, особливість якого - у відкритості та прозорості основних дій як замовників, так і працівників Держаудитслужби. Результати моніторингу публічно відображаються в електронній системі закупівель.

Моніторинг закупівель має такі умовні етапи відповідно до положень чинного законодавства: прийняття рішення про проведення моніторингу; початок

проведення моніторингу; взаємодія з Замовником; надання висновку; надання роз'яснень замовнику.

В табл. 2.1 систематизовано основні складові моніторингу публічних закупівель.

Таблиця 2.1

Основні складові моніторингу публічних закупівель Держаудитслужбою

Складова моніторингу	Зміст
Ідентифікація об'єкта моніторингу	Виявлення корупційних дій згідно чинного законодавства у системі публічних закупівель, з акцентом на дії замовника.
Визначення факторів порушення	Визначення джерел корупції з використанням різних інструментів – індикаторів ризику, повідомлень, скарг тощо.
Збір інформації	Систематизація інформації про підстави та результати моніторингу.
Спостереження за проявом корупційних елементів та реагуванням на їх виявлення	Відбувається на підставі накопиченої інформації з дотриманням чинного законодавства та принципів відкритості й прозорості закупівель.
Аналіз отриманої інформації	Обробка інформації з публічних закупівель, їх моніторингу та їх результатів.
Оцінка здійснення публічних закупівель	Оцінка рівня прозорості публічних закупівель, визначення збитків від корупційних проявів; визначення стану усунення порушень, вжитих заходів за результатами контролю.

Джерело: узагальнено за: [*7, С. 41].*

Система Prozorro є невід'ємним елементом сучасної системи публічних закупівель, сприяє збільшенню довіри до державних інституцій, економії бюджетних коштів та створенню конкурентного середовища для бізнесу.

Ефективна організація моніторингу публічних закупівель Держаудитслужбою базуються на дотриманні законодавчих та нормативно-правових актів порядку його здійснення, використанні сучасних інструментів, таких як Prozorro. Система, яка інтегрує всі ці елементи, дозволяє не лише забезпечувати прозорість, економічну доцільність закупівель, але й сприяє зменшенню корупційних проявів і підвищенню довіри громадськості до публічних закупівель.

Моніторинг закупівель є ключовою превентивною формою контролю, спрямованою на забезпечення прозорості, законності та ефективності публічних

закупівель, відіграє важливу роль, особливо в умовах військового стану, коли оперативність та ефективність використання ресурсів стають критичними [7, С. 42].

Система Prozorro надає можливість реалізувати ефективний моніторинг завдяки відкритому доступу до даних про закупівлі, що дозволяє проводити детальний аналіз усіх проведених процедур. Це дозволить вчасно реагувати на можливі порушення.

Особливості організації моніторингу суб'єктом господарювання включає застосування сучасних цифрових інструментів, зокрема аналітичних модулів Prozorro, що дозволяють оцінювати динаміку закупівель, порівнювати ціни та аналізувати поведінку учасників тендерів. Також, доцільно запровадити політику управління ризиками, що передбачає виявлення та мінімізацію потенційних проблем на всіх етапах закупівельного процесу. З цією метою використовується попередній аудит постачальників, що дозволяє оцінити їхню спроможність виконати договірні зобов'язання.

Слід також зазначити, що в умовах військового стану організація моніторингу закупівель набуває нових рис. Учасники закупівель змушені діяти в умовах обмеженого часу, та водночас забезпечувати дотримання всіх нормативно-правових актів. Постанова КМУ № 1178 визначає особливий порядок перевірки закупівель в умовах воєнного стану, зокрема, спрощує процедури та скорочує терміни їх проведення. Проте обов'язковими залишаються перевірки на відповідність укладених договорів бюджетним обмеженням і потребам замовників [38].

Отже, моніторинг закупівель є превентивною формою контролю, що забезпечує попередження порушень у сфері закупівель та прозорість і ефективність витрат.

Таким чином, процес організації моніторингу закупівель Держаудитслужбою є послідовним і комплексним процесом, спрямованим на забезпечення ефективного використання бюджетних ресурсів та зміцнення фінансової стабільності України.

2.2. Методика проведення моніторингу закупівель Держаудитслужбою

Моніторинг закупівель та перевірка закупівель є ключовими формами зовнішнього контролю, що здійснюються Держаудитслужбою, спрямовані на забезпечення прозорості, законності та ефективності публічних закупівель. Системний підхід до контролю забезпечує прозорість закупівель, мінімізацію ризиків й оптимізацію витрат підприємства, що в свою чергу підвищує ефективність діяльності. Ці форми зовнішнього контролю відіграють важливу роль, особливо в умовах воєнного стану, коли оперативність і раціональність використання ресурсів стають критичними. Обидва механізми взаємодоповнюють один одного, забезпечуючи прозорість, ефективність і законність процедур публічних закупівель [2, С. 78].

Моніторинг закупівель передбачає постійне відстеження всіх етапів закупівельного процесу – від планування до виконання договору. Основною метою моніторингу є виявлення можливих порушень, таких як невідповідність тендерної документації законодавчим вимогам, завищення цін або недобросовісна конкуренція серед учасників. Система Prozorro надає можливість реалізувати ефективний моніторинг закупівель завдяки відкритому доступу до даних про закупівлі. Це дозволяє вчасно реагувати на можливі порушення або недоліки. Моніторинг закупівлі здійснюється за місцезнаходженням органу державного фінансового контролю [2, С. 79].

Моніторинг закупівель, на відміну від перевірки закупівель, має превентивний характер. Він дозволяє своєчасно виявляти можливі порушення на будь-якому етапі закупівельного процесу, попереджати їх і забезпечувати належне виконання договорів [2, С. 79].

Моніторинг закупівель регулюється статтею 8 Закону України № 922 «Про публічні закупівлі» [47]. Він проводиться у випадках, коли спрацьовують індикатори ризиків (дод. Е), визначені електронною системою закупівель Prozorro, або за ініціативою уповноважених органів. Моніторинг передбачає аналіз тендерної документації, пропозицій учасників, процедур визначення

переможців та укладених договорів на предмет відповідності вимогам законодавства. Індикатори ризиків автоматично спрацьовують у системі Prozorro, якщо спостерігаються такі ризики:

значне заниження ціни, що може свідчити про нереалістичність виконання контракту;

низький рівень конкуренції (один або два учасники);

наявність порушень у термінах постачання (якості) товарів, робіт та послуг;

невідповідність тендерної документації вимогам законодавства [47].

Моніторинг не передбачає комплексного аналізу всього процесу закупівель, а зосереджується на перевірці конкретних тендерів чи процедур, які викликають сумніви та можуть сигналізувати про можливі порушення. Держаудитслужба аналізує доступні дані та готує висновки з рекомендаціями для усунення порушень. Проведення моніторингу закупівель здійснюється органом ДФК без виїзду на об'єкт перевірки [2, С. 77].

Постанова КМУ № 631 [41] регулює підстави та процедуру здійснення перевірок у сфері публічних закупівель. Перевірка закупівель як форма зовнішнього контролю має більш конкретний характер і передбачає детальне вивчення документів та процедур, пов'язаних із проведенням закупівель. Проводиться за місцезнаходженням юридичної особи, що перевіряється і полягає у документальному і фактичному аналізі дотриманням замовником законодавства про закупівлі [41].

Основними аспектами перевірки є відповідність тендерної документації вимогам законодавства, правильність формування технічних завдань, обґрунтованість вибору постачальників та відповідність укладених договорів умовам тендерів. Як правило, перевірка закупівель дає можливість перевірити ті дані чи фактичні об'єкти замовника, які неможливо перевірити при моніторингу закупівель. Перевірка закупівель не планується, а проводиться по необхідності, про її призначення не повідомляють. Їх проводять, наприклад, для оцінки ефективності витрат і виявлення можливих ризиків, таких як затримки

постачання чи низька якість придбаних товарів, фактична перевірка фактично виконаних ремонтних чи будівельних робіт та інвентаризація. Це як правило заходи та методичні прийоми фактичного контролю [2, С. 77].

Спільні та відмінні риси між перевіркою закупівель та моніторингом закупівель зображено на рисунку 2.2.

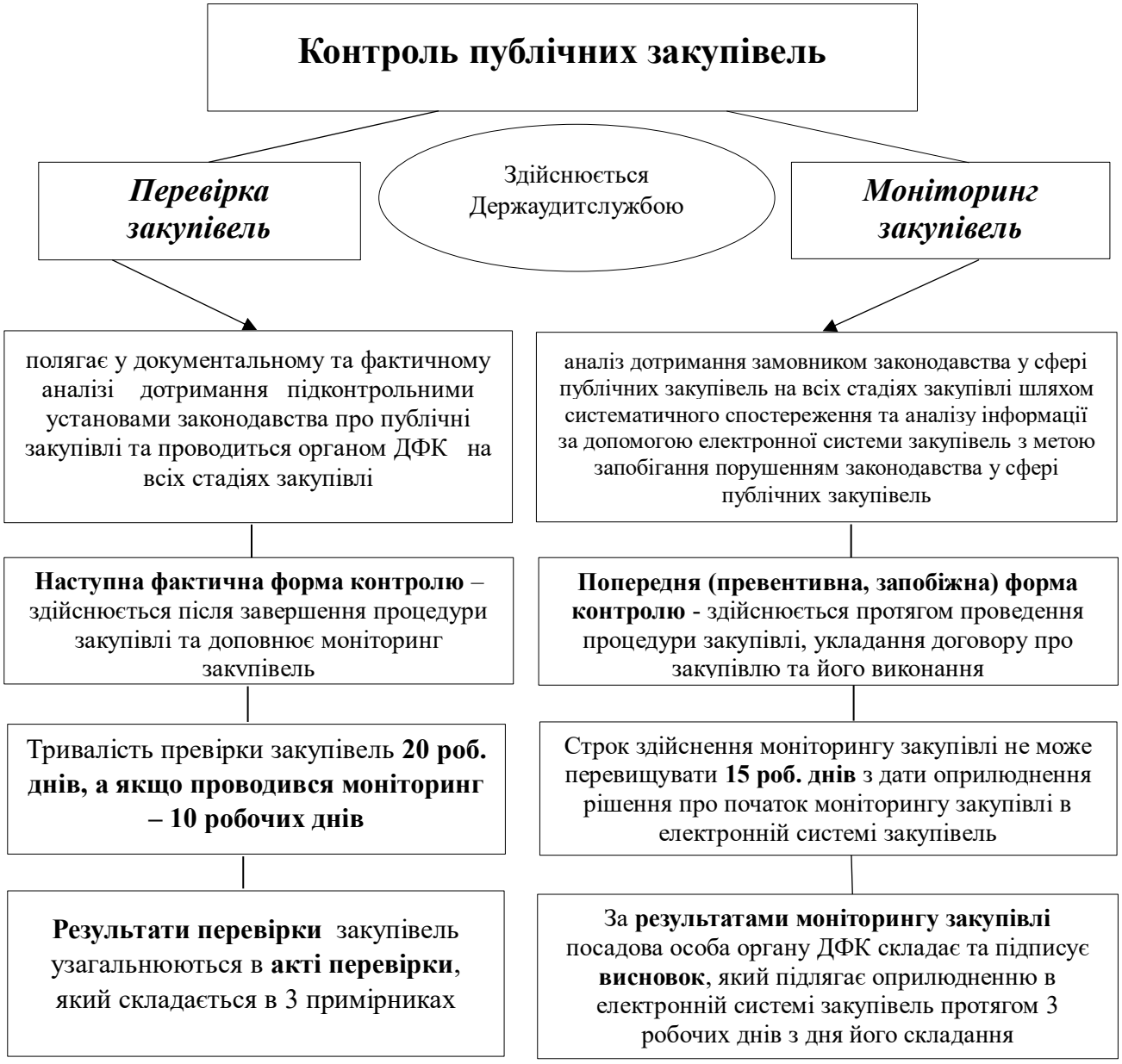

Рис. 2.2. Порівняння перевірки закупівель та моніторингу закупівель, що здійснюються Держаудитслужбою

Джерело: узагальнено автором за даними [41; 47]

До 2018 року Держаудитслужба не мала інструментів, щоб запобігати порушенням на всіх етапах публічних закупівель, а могла реагувати на порушення лише після проведення торгів, коли договори вже підписані та грошові кошти сплачені. Рекомендації державних аудиторів щодо розірвання договорів не були обов'язковими до виконання та часто ігнорувалися порушниками.

В сучасних умовах господарювання чинне законодавство про публічні закупівлі зобов'язує замовників реагувати на рекомендації та зауваження Держаудитслужби в обов'язковому порядку. Технічно це стало можливим завдяки інтеграції ProZorro з системою ризик-індикаторів (див. дод. Е), які автоматично визначають підозрілі тендери, виділяють їх та відразу відправляють на перевірку Держаудитслужбі. Державні аудитори Держаудитслужби можуть перевірити будь-яку закупівлю і за власною ініціативою через окремий «кабінет» у системі, і всі їхні дії у процесі моніторингу публікуються в системі.

Рішення про початок моніторингу оприлюднюється на ProZorro протягом двох днів з моменту його прийняття. На відміну від скарг до Антимонопольного комітету України, рішення Держаудитслужби про початок моніторингу закупівель не зупиняє перебіг закупівлі. Строк проведення моніторингу - до 15 робочих днів. Під час перевірки фахівці Держаудитслужби можуть вести діалог із замовником через систему ProZorro, який доступний для перегляду всім відвідувачам.

Автоматичні індикатори ризиків - критерії із заданими наперед параметрами, використання яких дає можливість автоматично здійснювати вибір процедур закупівель, що містять ознаки порушень законодавства у сфері публічних закупівель. Слід зазначити, що ризик-індикатори працюють на онлайн-платформі Dozorro [37].

Для перевірки результатів моніторингу закупівель цією системою індикаторів необхідно перейти на вкладку «Тендери» і ввести код ЄДРПОУ. При цьому слід підкреслити, що індикатори сигналізують про потенційний ризик порушення, а не встановлюють сам факт порушення.

Методика визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх перелік та порядок застосування затверджується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, за погодженням з Уповноваженим органом (ч. 20 ст. 8 Закону № 922) [47].

Цією Методикою № 476 [37] встановлено механізм визначення автоматичних індикаторів ризиків на основі даних електронної системи закупівель та інших відкритих джерел інформації.

Індикатори розраховуються з метою визначення закупівель, що містять ознаки порушень законодавства у сфері публічних закупівель та/або свідчать про ймовірність допущення таких порушень. Їх розрахунок здійснюється ризик-системою за допомогою програмного забезпечення, яке використовує алгоритми розрахунку згідно із заданими параметрами [37].

Для розрахунку індикаторів ризик-система може використовувати інформацію, яку розміщено або оприлюднено в таких джерелах:

електронна система закупівель;

єдині державні реєстри;

бази даних, відкриті для доступу центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю.

Алгоритмом розрахунку індикаторів передбачено аналіз інформації з джерел, як під час проведення окремої закупівлі (за окремим лотом), так і кількох закупівель упродовж певного періоду [37].

Кожному індикатору присвоюється пріоритет ризику: високий пріоритет ризику; середній пріоритет ризику; низький пріоритет ризику [37].

Ризик-система фіксує:

дату та час розміщення закупівлі, щодо якої спрацював (спрацювали) індикатор (індикатори), у персональному кабінеті;

дату та час настання події в електронній системі закупівель, що вмикає індикатор (індикатори) [37].

Рішення про початок моніторингу закупівлі приймає керівник/заступник керівника (або уповноважена керівником особа) територіального органу Держаудитслужби за наявності однієї або декількох підстав для цього.

Після початку моніторингу для аналізування даних, що свідчать про ознаки порушень, Держаудитслужба може використовувати наступні джерела:

інформація з ProZorro;

інформація з єдиних державних реєстрів;

інформація з баз даних, відкритих для доступу Держаудитслужби;

дані органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, замовників та постачальників у процедурах закупівель, що можуть бути отримані територіальними органами Держаудитслужби [47].

Рішення про початок моніторингу оприлюднюється в ProZorro протягом 2 робочих днів територіальним органом Держаудитслужби із зазначенням наступної інформації:

номер оголошення про проведення конкурентної процедури закупівлі;

номер повідомлення про намір укласти договір про закупівлю у разі застосування переговорної процедури закупівлі;

опис підстав для здійснення моніторингу закупівлі [37].

Рішення Держаудитслужби про початок перевірки не зупиняє процес закупівлі. Термін проведення моніторингу не може перевищувати 15 робочих днів.

Під час моніторингу територіальний орган Держаудитслужби має право через систему ProZorro запитувати у замовника пояснення (інформацію, документи) щодо прийнятих рішень та вчинених дій чи бездіяльності, які є предметом дослідження в рамках моніторингу. Протягом 3 робочих днів

замовник повинен надати відповідні пояснення у формі інформації, документів в електронному вигляді через особистий кабінет на майданчику [37].

В умовах обмежених ресурсів та наявності тисяч закупівель однією з ключових проблем державного фінансового контролю є необхідність сфокусувати увагу саме на виявленні суттєвих порушень. Для того щоб визначити, яким є фокус уваги державних аудиторів у моніторингах, досліджено показники кількості виявлених правопорушень різних видів. Оскільки в рамках одного моніторингу може бути виявлено кілька правопорушень, сумарна кількість моніторингів із виявленими порушеннями певного виду не дорівнює сумарній кількості моніторингів, розпочатих протягом року. У моніторингах, розпочатих у 2024 році, було виявлено такі порушення:

Таблиця 2.2

Типи виявлених порушень у моніторингах, розпочатих у 2024 році

Тип порушення, що виявлено при моніторингу	Кількість моніторингів і % серед тих моніторингів, у яких виявлено порушення
Порушення у процедурі розгляду тендерної пропозиції	2970 (36,74%)
Інші порушення	2850 (35,31%)
Порушення в тендерній документації	2620 (32,38%)
Порушення у процесі оприлюднення інформації	1290 (15,99%)
Порушення в частині не відміни закупівлі	1170 (14,43%)
Порушення у формі документів	610 (7,55%)
Ненадання інформації чи документів	491 (6,08%)
Порушення у виборі процедури закупівлі	390 (4,83%)
Порушення в додаткових угодах	376 (4,66%)
Порушення під час укладання договору	230 (2,85%)
Порушення у визначенні предмета закупівлі	143 (1,77%)
Безпідставне відхилення тендерних пропозицій	129 (1,60%)
Перевищення розміру забезпечення тендерної пропозиції	70 (0,87%)
Несвоєчасне надання або ненадання замовником роз'яснень щодо змісту тендерної документації	67 (0,83%)
Порушення строків розгляду тендерної пропозиції	65 (0,80%)
Порушення умов застосування конкурентного діалогу, торгів з обмеженою участю чи переговорної процедури	57 (0,71%)
Невиконання рішення органу оскарження за результатами розгляду скарги	24 (0,30%)
Порушення строків оприлюднення тендерної документації	20 (0,25%)
Укладення договору до чи без проведення процедур закупівель	14 (0,17%)
Придбання товарів, робіт чи послуг до чи без проведення процедури закупівлі	5 (0,06%)
Внесення недостовірних персональних даних до електронної системи закупівель та неоновлення у разі їх зміни	3 (0,04%)

Джерело: узагальнено автором за даними [23]

Порушення у процедурі розгляду тендерної пропозиції у рейтингу займають перше місце, друге – четверте місця за частотою виявлення посідають «інші порушення» (виявлено у 2850 випадках), «порушення в тендерній документації» (виявлено у 2620 випадках), «порушення у процесі оприлюднення інформації» (виявлено у 1290 випадках). Натомість такі суттєві порушення, як, наприклад, «безпідставне відхилення тендерних пропозицій» та «придбання товарів, робіт чи послуг до чи без проведення процедури закупівлі» – позначались як виявлені лише у 129 та 5 випадках відповідно. При цьому за результатами 963 моніторингів не було виявлено порушень, окрім тих, що позначені як «інші порушення».

Таблиця 2.3

Результати діяльності Держаудитслужби та її міжрегіональних територіальних органів (моніторинг закупівель, перевірка закупівель) за 2022-2024 роки

Показники	2022	2023	2024	Зміни в абсолютних величинах 2024 р. порівняно	
				2022	2023
1. Кількість замовників охоплених контролем (всього), зокрема:	8376	8584	7272	-1104	-1312
1.1. Моніторингом процедури закупівлі	7904	8227	6918	-986	-1309
1.2. Перевірками закупівель	472	357	354	-118	-3
2.Проведено заходів державного фінансового контролю (всього), зокрема:	12545	12586	10815	-1730	-1771
2.1. Моніторингів процедури закупівлі, зокрема:	11958	12191	10415	-1543	-1776
проведених на підставі даних автоматичних індикаторів ризиків	-	-	402	402	402
2.2. Перевірок закупівель, зокрема:	587	395	400	-187	5
проведених після моніторингу процедури закупівлі	146	44	153	7	109

Джерело: сформовано автором за даними Держаудитслужби (форма 2- ДФК Дод. Ж, 3)

Аналіз таблиці свідчить про загальну тенденцію зменшення кількості проведених моніторингів закупівель в 2024 році в порівнянні з 2022 та 2023 роками, хоча до 2023 року була постійно зростаюча динаміка. Це свідчить про

досягення максимально можливих потужностей його проведення на основі спрацювання ризик-індикаторів. Отже, моніторинг закупівель є превентивною формою контролю, проводиться Держаудитслужбою, коли срацьовують ризик-індикатори та його проведення не зупиняє процедуру закупівель.

2.3. Оформлення та реалізація результатів моніторингу закупівель Держаудитслужбою

Документування за результатами моніторингу закупівель забезпечує прозорість і підзвітність закупівельного процесу. Висновок, складений за результатами моніторингу закупівель є інструментом документування контрольних заходів, аналізу виявлених порушень і формування рекомендацій з метою вдосконалення процедур та закупівельного процесу вцілому.

Результати моніторингу публічних закупівель узагальнюються відповідно до вимог ст. 8 Закону України «Про публічні закупівлі» [47] та наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження форми висновку про результати моніторингу закупівлі та порядку його заповнення» від 08.09.2020 р. № 552 [44].

Оформлення результатів контролю публічних закупівель залежить від форми контролю, а саме моніторингу чи перевірки закупівель, та здійснюється відповідно до нормативно визначених процедур (табл. 2.4).

За результатами проведеного моніторингу посадова особа територіального органу Держаудитслужби складає та підписує висновок про результати моніторингу закупівлі, що затверджується керівником або заступником керівника територіального органу Держаудитслужби [44].

Таблиця 2.4

Форми документів за результатами заходів ДФК у сфері публічних закупівель

Вид заходу ДФК	Форма документа	Зміст документа	Строк оформлення чи оприлюднення
Перевірка закупівель	Акт перевірки закупівель, акт ревізії чи звіт за результатами державного аудиту (у разі коли перевірка закупівель є частиною програми інспектування чи державного фінансового аудиту)	Порушення законодавства про закупівлі, підтвердження фактів порушення законодавства, розрахунок збитків	Після проведення перевірки, в паперовій формі у 3 екземплярах та містить вступну і констатуючу частини
Моніторинг закупівель	Висновок про результати моніторингу процедури закупівель	Виявлені порушення та вимоги і рекомендації для їх усунення	У системі Prozorro протягом 3 днів з моменту його підписання, в електронній формі, містить вступну та констатуючу частини

Джерело: авторська розробка

Висновок складається у формі електронного документа і заповнюється відповідно до затвердженої Мінфіном форми висновку про результати моніторингу процедури закупівлі в електронній системі закупівель. Висновок містить вступну та контатуючу частини. Вступна частина форми висновку заповнюється електронною системою закупівель автоматично (дод. И).

Висновок за результатами моніторингу закупівель є найбільш оперативною та процедурно мобільною формою фіксації встановлених порушень у сфері публічних закупівель. Його основним призначенням є забезпечення своєчасного реагування на виявлені відхилення в електронній системі Prozorro, що дає змогу запобігати подальшому розвитку неправомірних дій або фінансових втрат у сфері публічних закупівель. Зміст висновку включає чітко сформульовану вимогу до замовника щодо усунення порушень, яка може передбачати скасування процедури закупівлі, розірвання укладеного договору, коригування документації чи виконання інших юридично значущих дій [44].

Важливою особливістю висновка є його публічність: він підлягає обов’язковому оприлюдненню в електронній системі закупівель протягом 3

календарних днів з моменту його підписання, що забезпечує прозорість контрольного процесу, інформування учасників закупівель та підвищення рівня підзвітності замовника. Завдяки поєднанню оперативності та відкритості висновок за результатами моніторингу виступає ефективним інструментом превентивного державного контролю у сфері публічних закупівель.

У висновку обов'язково зазначаються:

найменування замовника, місцезнаходження, код ЄДРПОУ;

назва предмета закупівлі із зазначенням коду за Єдиним закупівельним словником та очікувана вартість;

унікальний номер оголошення про проведення конкурентної процедури закупівлі, присвоєний електронною системою закупівель, та/або унікальний номер повідомлення про намір укласти договір про закупівлю у разі застосування переговорної процедури закупівлі;

опис порушень;

зобов'язання щодо їх усунення [44].

Підпис та затвердження висновку здійснюється шляхом накладення кваліфікованого електронного підпису з дотриманням вимог законодавства в сфері електронного документообігу, електронної електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг [44].

Замовник має право протягом 3 робочих днів з дня оприлюднення висновку одноразово звернутися через особистий кабінет на майданчику до територіального органу Держаудитслужби за роз'ясненням змісту висновку та своїх зобов'язань, визначених у ньому [44].

Для оприлюднення підписаний та затверджений висновок завантажується в електронну систему закупівель, на форму висновку накладається кваліфікований електронний підпис посадової особи органу державного фінансового контролю, яка здійснила моніторинг процедури закупівлі [44].

Протягом 5 робочих днів з дня оприлюднення органом державного фінансового контролю висновку замовник оприлюднює через електронну систему закупівель інформацію та документи про:

усунення порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель, викладених у висновку;

або аргументовані заперечення до висновку;

або інформацію про неможливість усунення виявлених порушень.

Обмін інформацією між Держаудитслужбою та замовником здійснюється в електронному вигляді через електронну систему закупівель.

Висновки до розділу 2

Отже, моніторинг може здійснюватися протягом проведення процедури закупівлі, укладення договору про закупівлю та його дії. Моніторинг закупівлі може розпочинатися на будь-якому етапі, до завершення строку дії договору. Якщо договір завершено, проведення моніторингу є незаконним.

Повідомлення про початок моніторингу не зупиняє проведення процедур закупівель, в тому числі і на стадії укладення договору. Не існує такої норми – дочекатися завершення моніторингу, а вже потім укладати договір. Проте замовник може прийняти рішення про це самостійно, якщо розуміє, що під час проведення закупівлі ним були допущені порушення.

За результатами дослідження встановлено загальну тенденцію зменшення кількості проведених моніторингів закупівель в 2024 році в порівнянні з 2022 та 2023 роками, хоча до 2023 року була постійно зростаюча динаміка. Це свідчить про досягення максимально можливих потужностей його проведення на основі спрацювання ризик-індикаторів.

Отже, в даному розділі розглянуто організацію і проведення моніторингу закупівель та описано узагальнення їх результатів у висновку. Моніторинг закупівель є попередньою превентивною формою контролю, проводиться Держаудитслужбою, коли срацьовують ризик-індикатори та його проведення не зупиняє процедуру закупівель.

РОЗДІЛ 3
ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЗАКУПІВЕЛЬ ДЕРЖАУДИТСЛУЖБОЮ

У межах проведення в Україні необхідних реформ важливим пріоритетом є модернізація управління державними фінансами як головної передумови стійкого економічного зростання. Надійна система фінансового контролю є не лише інструментом гарантії прозорості, підзвітності та показником якості діяльності державних органів, а й дієвим механізмом для забезпечення фінансової стабільності та безпеки України, досягнення її стратегічних цілей, ефективності державної політики, підвищення рівня якості життя громадян [26, С. 65].

У цьому дослідженні розглянуто нормативну базу моніторингу публічних закупівель, статистичні показники його проведення, актуальну організацію, методику та практику моніторингу та оформлення результататів моніторингу. У підсумку, гіпотези щодо проблем, притаманних моніторингу публічних закупівель, підтвердились. Основними з них є:

зміщення фокусу контролю на виявлення формальних порушень, які не заподіяли шкоди бюджету та/або конкурентності закупівлі;

невідповідність оновленому законодавству та неможливість використання автоматичних індикаторів ризиків;

непропорційність способів усунення порушень, які визначаються державними аудиторами, суттєвості та наслідкам допущених порушень;

законодавчі передумови для проведення моніторингу на відповідність усім без винятку нормам законодавства про закупівлі, без визначення підстав часткового та пріоритетного моніторингу;

відсутність чітко визначених способів усунення порушення, до яких державні аудитори можуть спонукати замовника;

наявність варіантів правомірної поведінки замовника, які формально не звільняють його від відповідальності;

проблеми з доступом державних аудиторів до верифікованих персональних даних осіб, які скоїли порушення;

недостатнє врегулювання дій сторін на стадії судового розгляду та відсутність синхронізації даних судової системи з системою Prozorro;

суперечливість практики ОДФК щодо оцінки аналогічних ситуацій у закупівлях, зокрема в питанні виправлення невідповідностей у тендерних пропозиціях;

невідповідність переліку адміністративних правопорушень змінам у закупівельному законодавстві;

високий рівень успішності судового оскарження висновків за результатами моніторингів закупівель та суперечливість самої судової практики;

недостатнє застосування моніторингів як інструмента для виявлення суттєвих порушень, які мають ознаки злочинів, із подальшим стартом кримінальних проваджень на базі інформації, виявленої в ході моніторингів, і притягненням винних осіб до відповідальності.

Виходячи з наявних проблем, доцільно сформувати рекомендації щодо того, як удосконалити державний фінансовий контроль у формі моніторингу закупівель в Україні.

1. Оновлення та категоризація складу правопорушень законодавства про закупівлі. Переглянути перелік адміністративних правопорушень у сфері публічних закупівель та класифікувати їх за ступенем істотності порушення. Посилання на категорії порушень, визначені за такою класифікацією, можна буде використати у правових конструкціях, побудованих з урахуванням такого розмежування. Переглядаючи перелік адміністративних правопорушень, потрібно погодити його з чинним законодавством України, зокрема особливостями здійснення закупівель, які діють під час правового режиму воєнного стану. Додатковими ознаками істотності порушення можуть слугувати повторність одного й того самого порушення протягом року. Найбільш суттєвими

порушеннями, які істотно вплинули на хід та результати закупівлі, можуть бути визнані такі: ухилення замовника від проведення конкурентної процедури закупівлі за наявності законних підстав для її проведення (придбання товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур закупівель); відхилення тендерної пропозиції з підстав, не передбачених Законом № 922 [47] або не у відповідності до вимог Закону, в тому числі ненадання учаснику 24 годин на виправлення невідповідностей у тендерній пропозиції за наявності підстав для цього (безпідставне відхилення); визначення переможцем або допуск до аукціону учасника, щодо якого наявні підстави для відхилення тендерної пропозиції або підстави для спрямування вимоги про усунення невідповідностей; невиконання рішення Антимонопольного комітету України як органу оскарження за результатами розгляду скарг суб'єктів оскарження, подання яких передбачено Законом № 922 [47]; порушення порядку визначення очікуваної вартості предмета закупівлі, затвердженого КМУ, якщо внаслідок такого порушення було завдано або існує реальна загроза заподіяння шкоди бюджету та/або якщо очікувана вартість та/або ціна договору за результатами неконкурентної закупівлі не відповідає ринковому рівню цін (визначити% відмінності); укладення з учасником, який став переможцем процедури закупівлі, договору про закупівлю, умови якого не відповідають вимогам тендерної документації та/або тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі; порушення умов та порядку укладання договору на надпорогову вартість про придбання товарів, робіт, послуг без застосування електронної системи закупівель, визначених законодавством; внесення змін до істотних умов договору про закупівлю у випадках, не передбачених Законом, у тому числі безпідставне підвищення ціни договору шляхом укладення додаткових угод. Такі порушення в разі їх виявлення потребують коригування ходу закупівлі та/або її результатів і наслідків.

2. Розмежування наслідків виявлення порушень різних категорій на різних стадіях закупівлі та визначення чітких способів усунення порушення. Зокрема, в разі виявлення порушення на стадії, коли його можливо виправити без відміни закупівлі та без розірвання договору про закупівлю, замовник має виправити

порушення в доступний, передбачений Законом спосіб (наприклад, внести зміни до тендерної документації, оприлюднити інформацію, скасувати рішення про відхилення тощо). У разі виявлення порушення на стадії процедури закупівлі, коли його неможливо виправити у передбачений спосіб, окрім як шляхом відміни закупівлі або розірвання договору, враховується категорія порушення: якщо порушення належить до переліку суттєвих, то орган державного фінансового контролю (надалі - ОДФК) зобов'язує замовника відмінити процедуру закупівлі або розірвати договір. А якщо порушення пов'язано зі змістом договору про закупівлю, ОДФК зобов'язує замовника ініціювати внесення відповідних змін до договору про закупівлю, щоб погодити його з чинним законодавством.

3. Нормативно визначити та втілити в ризик-індикаторах пріоритети відбору закупівель для обов'язкового та/або першочергового моніторингу. В умовах обмежених ресурсів ОДФК та великої кількості закупівель необхідно актуалізувати в нормативній базі перелік та сутність ризик-індикаторів, запровадити їх до електронної системи закупівель Prozorro, усунути всі технічні недоліки в їхній роботі, якщо такі будуть виявлені. Також варто розглянути можливість запровадити такі норми: встановити мінімальну питому вагу моніторингів, які мають бути розпочаті кожним офісом, управлінням Держаудитслужби саме на підставі спрацювання ризик- індикаторів; встановити обов'язкові для моніторингу процедури закупівель за критерієм високої очікуваної вартості.

4. Запровадити норму, згідно з якою в разі виявлення ознак суттєвих порушень процедури закупівлі та виконання договору зупиняються на період проведення моніторингів (зупинення виконання договору – не поширюється на забезпечення критично важливих потреб замовника). Оскільки законодавчо визначена тривалість моніторингу процедури закупівлі становить 15 робочих днів, що є навіть меншим, ніж строк оскарження процедури закупівлі у відповідній комісії Антимонопольного комітету України, вбачаємо за доцільне запровадити зупинку процедури закупівлі у разі початку моніторингу, але виключно в разі якщо моніторинг розпочато за ознаками суттєвих порушень.

5. Обмежити фокус проведення моніторингу виключно переліком суттєвих порушень.

6. Передбачити звернення суб'єктів господарювання з інформацією про порушення в якості підстави для початку моніторингу. Наразі інформація від суб'єктів господарювання офіційно не належить до підстав початку моніторингу. Проте інтереси держави та інтереси суб'єктів господарювання, безумовно, мають точки перетину. Учасники процедур закупівель та інші суб'єкти господарювання (учасники ринку) можуть мати, виявляти в системі та надавати цінну інформацію про ознаки порушень закупівельного законодавства – в тому числі й тих, що прямо порушують державні інтереси.

7. Врегулювати в законодавстві питання забезпечення доступу ОДФК до необхідних баз даних та персональних даних. Оскільки ОДФК повідомляють про необхідність доступу до низки баз даних, інформаційних систем, державних реєстрів, доцільно розглянути кожне джерело інформації. У частині, яка узгоджується з концепцією виявлення суттєвих порушень, потрібно врегулювати в законодавстві питання доступу ОДФК до справді необхідних джерел інформації.

8. Усунути прогалини в правовому регулюванні варіантів правомірної реакції замовника на висновок моніторингу та їхніх наслідків. Наразі норми Закону № 922 передбачають кілька варіантів правомірної поведінки замовника, для того щоб відреагувати на висновок моніторингу. Деякі з них при цьому не звільняють його від відповідальності (інформування про неможливість усунення порушень, заперечення проти висновку). Варіант повідомлення замовником про те, що неможливо усунути порушення, буде доцільно виключити з варіантів реакції. Адже в разі запровадження пропонованого нами концепту зобов'язувати усунути порушення державні аудитори будуть саме у випадках, коли його можливо усунути.

9. Урегулювати подальші дії замовника та ОДФК після судового оскарження, а також запровадити відображення інформації про судову справу в Prozorro. Необхідно регламентувати подальші дії сторін у випадках, коли

замовник подав адміністративний позов, але суд відмовив у відкритті провадження або відмовив у задоволенні позову. Встановити строки, протягом яких відновлюється строк виконання зобов'язань, визначених у висновку. Окрім того, доцільно запровадити синхронізацію електронної системи закупівель Prozorro з порталом «Судова влада» (в частині відомостей про стадію розгляду судової справи) та Єдиним державним реєстром судових рішень. Це мінімізувало би потреби сторін вносити інформацію про судові справи власноруч та знизило би ризик зловживань.

10. Забезпечити моніторинг закупівель у частині формування потреби та очікуваної вартості предмета закупівлі. З метою контролю за ефективністю витрачання публічних коштів, варто включити питання формування потреби та очікуваної вартості предмета закупівлі в фокус контролю [54].

Такі кроки неминуче призведуть до дискусій та потребують виваженого підходу, однак в умовах воєнного стану та задля ефективного спрямування коштів на відбудову України, своєчасний та результативний контроль у цих питаннях є суспільною потребою.

Отже, важливим є удосконалення державного фінансового контролю у сфері публічних закупівель, що сприятиме ефективному та прозорому здійсненню закупівель, створенню конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобіганню проявам корупції у цій сфері, розвитку добросовісної конкуренції.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі завдання:

удосконалення механізмів визначення автоматичних індикаторів ризиків на основі даних електронної системи закупівель та інших відкритих джерел інформації;

удосконалення процедур здійснення органами Держаудитслужби перевірки закупівель та посилення прозорості обґрунтування очікуваної вартості предмета закупівель, підвищення достовірності бюджетного планування, його зв'язку з плануванням публічних закупівель, обґрунтованості під час визначення

технічних та якісних характеристик предмета закупівлі, потреби у бюджетних ресурсах на закупівлю;

удосконалення методологічних підходів щодо контролю у сфері публічних закупівель відповідно до рекомендацій експертів Програми підтримки вдосконалення врядування та менеджменту SIGMA (розробка стандартизованих контрольних листів «check-list») [25].

Зазначимо, що проаналізовані інформаційні джерела та законодавство у сфері закупівель не містить інформації про класифікацію моніторингу закупівель. Наявність класифікаційних ознак та класифікації дозволять всебічно вивчати та удосконалювати його.

Також слід зазначити, що моніторинг закупівель не слід аналізувати окремо від перевірки закупівель, так як вони є взаємодоповнюючими: моніторинг здатен попередити порушення у сфері закупівель, а перевірка закупівель його виявити, а також те що не можливо перевірити при моніторингу, можна виявити при превірці закупівель.

Попри те, що зовнішній контроль закупівель у формі моніторингу спрямований на перевірку насамперед замовників, результати такої перевірки за умови виявлення порушень, не можуть не бути дотичними до діяльності учасника та громадськості.

Взагалі, моніторинг закупівель в Україні є унікальним та не проводиться аналогічним чином в жодній країні світу. Держаудитслужба приймає рішення про початок моніторингу процедури закупівлі за наявності однієї або декількох із підстав, визначених в ч. 2 ст. 8 Закону «Про публічні закупівлі» [7, С. 40].

За даними Держаудитслужби протягом всього 2024 року замовниками завершено 146,3 тис. процедур закупівель (відкриті торги, відкриті торги з публікацією англійською мовою та переговорна процедура, за виключенням скасованих та визнаних такими, що не відбулися) загальною вартістю 420,3 млрд грн. Відповідно рівень охоплених контролем процедур закупівель у кількісному показнику становить майже 6%, у вартісному – майже 20% (понад 8,7 тис. закупівель загальною вартістю 82,5 млрд грн) [23].

Завдяки проведеному моніторингу виявлено порушення, допущені замовниками під час здійснення закупівель загальною вартістю 55,3 млрд гривень. Ці порушення виявлено у 93% охоплених контролем процедур [23].

Отже, такий результат та динаміка зростання охоплених контролем процедур закупівель впевнено засвідчують, що Держаудитслужба якісно та ефективно реалізує свої завдання у визначеній сфері з використанням інструментів, визначених законодавством. За умови, що замовники відповідним чином виправляли виявлені порушення, завдяки моніторингу вдалося запобігти фактичним порушенням на загальну вартість понад 8,4 млрд грн, з яких відмінено 1,2 тис. закупівель загальною очікуваною вартістю 6,7 млрд грн та розірвано 1,1 тис. договорів на загальну суму 1,7 млрд гривень.

Зокрема, для прийняття рішення на підставі індикаторів здійснюється формування черги ризикових процедур закупівель у порядку та відповідно до методики й ознак порушень, наведених у наказі Держаудитслужби від 27.09.2024 № 476 «Про затвердження методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування» [37], який був узгоджений із базовим законом та доповнений переліком нових індикаторів, яких має бути 50.

Відсутність можливості комп'ютерної автоматизованої обробки даних, що підлягають моніторингу є перешкодою для запровадження нових індикаторів ризику та пришвидшенню процесу самого моніторингу і, як наслідок, охопленню більшої кількості процедур закупівлі [7, С. 42].

Лише діджиталізація процесу публічних закупівель може сприяти збільшенню процедур закупівель, охоплених контролем, в чому мають бути зацікавлені як замовники, так і учасники.

Чинне законодавство не передбачає та не виокремлює підстав для прийняття рішення про початок моніторингу закупівель за ініціативою суб'єктів господарювання та фізичних осіб з приводу аналогічних питань. За результатами більшості моніторингів Держаудитслужба встановлює порушення недотримання порядку розгляду замовником тендерних пропозицій, неправомірне застосування переговорної процедури закупівлі, порушення при укладенні договорів та

внесенні до них змін саме порушення, які значним чином впливають на результати закупівель. Так, 60-80% закупівель проведені саме з порушеннями, що вплинули на результати закупівель.

Експерти у своїх звітах щодо сфери публічних закупівель наголошують на невідворотності покарання за порушення законодавства у сфері закупівель. Держаудитслужба з 2020 року отримала можливість самостійно накладати адміністративні стягнення на осіб, винних у правопорушеннях за статтею 164-14 КУпАП [14] за значно розширеним переліком порушень.

Здійснення моніторингу на етапі після оцінки тендерних пропозицій та до моменту укладення договору є найбільш дієвим у протидії порушенням законодавства у сфері закупівель, під час якого у Держаудитслужби є можливість дослідити як питання планування закупівлі, так і правомірності прийняття рішень замовника щодо розгляду тендерних пропозицій та визначення переможця торгів. Процес передбачення зайвого витрачання коштів у результаті здійснення закупівель, які містять помилки та порушення, є виконаним завданням моніторингу публічних закупівель.

Зауважимо, що моніторинги закупівель складають 88-98 % в заходах державного фінансового контролю, які здійснює Держаудитслужба.

Публічні закупівлі завжди були суттєвими зловживаннями, що супроводжується фінансовими втратами державного бюджету. За даними Служби безпеки України, щорічні втрати від корупційних схем у сфері закупівель досягали 10 - 15% (35-52,5 млрд грн) видаткової частини державного бюджету [7, С. 46].

Зростання кількості виявлених правопорушень у сфері закупівель свідчить про необхідність удосконалення електронної системи закупівель та створення умов для її учасників, що сприятимуть дотриманню вимог чинного законодавства, зокрема шляхом посилення ролі органів, що контролюють у зазначених процесах протягом всього періоду їх здійснення – від плану закупівель до формування звіту замовниками.

Весь процес закупівель супроводжується ризиками. Особливо великими вони є на етапі виконання договору. Це ризики для замовника й для постачальника. Ризики при виконанні договорів пов'язані з тим, що постачальник не може здійснити постачання або поставляє товари та послуги незадовільної якості.

Ризик виникнення таких проблем зростає в наступних випадках:

кадровий дефіцит;

основний напрям або фінансовий стан діяльності постачальника змінюється після підписання договору;

підвищення або зниження попиту;

терміни постачання товарів або надання послуг порушуються з незалежних від постачальника причин (наприклад військові дії);

замовник не дотримується зобов'язання за договором.

Комплексна система контролю за виконанням умов договору стане підставою своєчасної оплати постачальникам. Наявність налагодженої системи платежів сприятиме зростанню конкуренції в державних закупівлях шляхом залучення приватного сектора, особливо малих та середніх підприємств, які є дуже чутливими до термінів оплати. В Україні в основному працюють без авансових платежів, що збільшує ризик повернення грошових коштів постачальнику. Проблема затримки оплати є дуже поширеною в багатьох країнах.

Порушення термінів оплати багато в чому пояснюється неузгодженою роботою всіх учасників закупівель. Використовуючи автоматизовану систему закупівель та дієвий моніторинг, доцільно було б автоматично направляти підписаний договір в органи казначейства.

Отже, для здійснення закупівель в установленому порядку й відповідно до закону потрібна комплексна система контролю, яка охоплює весь закупівельний цикл. Замовникам слід налагодити механізми отримання зворотного зв'язку на етапі виконання договорів з метою раціоналізації планування й здійснення подальших закупівель. Такі механізми стануть гарантією виконання зобов'язань і забезпечать оптимальне використання ресурсів. Щоб контроль у сфері

виконання договорів про державні закупівлі був своєчасним і ефективним, потрібно проводити ретроспективний аналіз.

Для організації та проведення закупівель, для підготовки документації постачальника та моніторингу закупівель потрібні фахівці. В Україні затверджено професійний стандарт «Фахівець з публічних закупівель». Разом з тим, лише 5 закладів вищої освіти мають освітню програму з цього напряму. У 30 закладах запровадження вивчення такої дисципліни.

Отже, контроль у сфері публічних закупівель є формою реалізації контрольної функції органів державної влади, громадського контролю, контролю суб'єктів господарювання та покликаний насамперед охороняти та забезпечувати права учасників закупівель.

Основні завдання удосконалення моніторингу вбачаємо у наступному:

створення умов та забезпечення практики відповідальності під час технічних збоїв електронної системи закупівель, за результатами яких мають негативні наслідки як замовники (зривання термінів і загального проведення закупки), так і учасники (позбавлення участі у закупівлях не з їх вини);

запобігання порушенням, а не лише протидія вже вчиненим;

аналіз та підвищення результативності та прозорості здійснення контрольних заходів;

підвищення відповідальності державних замовників за результати фінансової діяльності та ефективність використання ресурсів;

забезпечення використання всіх передбачених функцій електронної системи закупівель, якими могла б користуватися громадськість тощо.

Система контролю у сфері публічних закупівель є ефективним інструментом забезпечення економічної безпеки, поряд із законодавчим розв’язанням проблем щодо виправлення помилок та порушень, які допускаються замовниками під час проведення публічних закупівель, у тому числі кримінального, корупційного характеру.

У процесі дослідження причин корупції та розробки методів нейтралізації корупційних схем багато експертів вважають, що процес державного замовлення

слід розділяти на стадії. Можна розглядати три основні стадії: до початку ведення торгів (підготовча стадія), безпосередньо торги (основна стадія) та після ведення торгів (завершальна стадія). На підготовчій стадії до корупції ведуть насамперед нечіткі, необ'єктивні або неповно (несвоєчасно) розкриті критерії відбору переможця. У ході ведення торгів основний фактор корупції пов'язаний із відсутністю конкуренції, а також із можливим конфліктом інтересів, що сприяє упередженій оцінці учасників. Основна корупційна проблема на завершальному етапі полягає у недостатньому контролі за виконанням та системою оплати укладеного договору, порушення строків оплати за договорами є систематичним явищем.

Враховуючи відсутність будь-якої класифікації моніторингу, пропонуємо її для більш глибокого та всебічного розуміння процесу моніторингу та визначення напрямів його удосконалення і оптимізації (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Класифікація моніторингу закупівель

Класифікаційна ознака	Види моніторингу
За ступенем здійснення	Автоматизований
	Оперативний
За суб’єктами	Державний
	Громадський
За етапами здійснення закупівлі	Інформаційний
	Процедурний
	Фінансовий
За видом учасника	Національний
	Зарубіжний

Джерело: узагальнено автором за *[7, С. 45]*

Однією з проблем контролю в Україні є нестабільність закупівельного законодавства. Удосконалення нормативно-правової бази можливий у різних напрямах, зокрема шляхом розробки моделі правого регулювання, що побудована на уніфікованих цілях, завданнях, поняттях, принципах, видах, формах, методах та процедурах проведення контролю.

Також слід закріпити в нормативно-правовій базі три вертикалі контролю: процедурного, інформаційного та фінансового.

Процедурний контроль спрямований на перевірку правильності здійснення процедурних аспектів здійснення закупівель, дотримання документального оформлення, обґрунтованості укладання договорів.

Інформаційний контроль є перевіркою повноти та своєчасності розміщення в єдиній інформаційній системі у сфері закупівель інформації, що передбачена законодавством.

Фінансовий контроль полягає у перевірці законності та доцільності дій замовника та спрямований на виявлення зловживань та порушень, що мають негативні наслідки, зокрема прямі втрати бюджету або нецільове витрачання коштів.

Також слід забезпечити подальший розвиток інформатизації діяльності органів контролю. Наприклад, наявність віддаленого доступу контролюючих органів до документів – джерел інформації цін, які використовували замовники для розрахунку початкової ціни контракту, дозволило б в оперативному порядку виявляти та припиняти окремі порушення законодавства на початкових етапах здійснення закупівлі. Впровадження цих заходів забезпечить прозорість у сфері закупівель, мінімізацію ризиків та ефективне використання бюджетних коштів.

Висновки до розділу 3

Удосконалення зовнішнього контролю у сфері публічних закупівель забезпечить: зниження рівня корупції та підвищення економічної безпеки учасників закупівель; своєчасне запобігання правопорушень; прозорість діяльності суб'єктів господарювання; добросовісну конкуренцію між учасниками закупівель; цільове та ефективне витрачання бюджетних коштів.

Моніторинг закупівель та оприлюднення його результатів сприятиме розширенню інформаційних прав і можливостей для громадськості у процедурах закупівель за публічні кошти та надасть можливість їхнього впливу на процеси запобігання та боротьби з корупцією.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі досліджено організацію та проведення моніторингу публічних закупівель Держаудитслужбою, визначено ключові проблеми проведення моніторингу та розроблено рекомендації для його вдосконалення. На основі здійсненого аналізу отримано наступні висновки:

1. Встановлено, що моніторинг процедури закупівлі – аналіз дотримання замовником законодавства у сфері публічних закупівель під час проведення процедури закупівлі, укладення договору про закупівлю та протягом його дії з метою запобігання порушенням законодавства у сфері публічних закупівель. Як видно з цього визначення, основною метою моніторингу процедури закупівлі є превентивна діяльність, що є його перевагою та дозволяє припинити порушення на стадії, коли воно ще не завдало істотної шкоди суспільним інтересам та може бути виправлене. Окрім того, моніторинг процедури закупівлі має й інші особливості, які відрізняють його від решти заходів державного фінансового контролю і надають низку переваг: моніторинг відбувається відкрито та публічно в електронній системі закупівель Prozorro, а всі його етапи, інформація та документи, якими обмінюються сторони, оприлюднюються на вебсторінці процедури закупівлі – це має запобігати зловживанням з обох сторін та дозволяє узагальнювати практику, виявляти проблеми в механізмі моніторингу та оперативно напрацьовувати пропозиції щодо його вдосконалення, уніфікації практики; можливість розпочати моніторинг на підставі, зокрема, інформації від органів державної влади та місцевого самоврядування, даних ризик- індикаторів електронної системи закупівель Prozorro, звернення громадських організацій, що створює умови для відкритого діалогу між суспільством та контролюючим органом; можливість швидкого старту та стислі строки проведення моніторингу, чітко визначені Законом – до 15 робочих днів; кожен моніторинг передбачає аналіз дотримання законодавства про закупівлі в межах однієї конкретної закупівлі, що дозволяє сфокусуватись на виявленні суттєвих порушень, через ознаки яких моніторинг розпочато; у разі усунення порушення замовника не

притягують до адміністративної відповідальності, що є додатковим стимулом виправити допущені помилки.

2. У контексті воєнного стану система публічних закупівель України зазнала суттєвих змін, спрямованих на забезпечення оперативності, ефективності та відповідності таким умовам. Постанова КМУ №1178, що встановлює спрощений порядок закупівель для замовників, що функціонують у сфері оборони, енергетики, медицини та інших критичних галузях та регулює особливості закупівель в умовах воєнного стану, стала основним нормативним актом, що визначає порядок проведення закупівель у цей період. Її впровадження дозволило адаптувати процедури закупівель до складних умов, дало можливість укладати прямі договори, забезпечити безперебійне постачання необхідних товарів, робіт і послуг для забезпечення невідкладних витрат на обороноздатність країни та підтримки критичної інфраструктури. Виявлені в процесі моніторингу порушення документуються у висновках, що стають підставою для вжиття коригувальних заходів.

3. Відсутність законодавчо визначених пріоритетів для обов'язкового або першочергового моніторингу. Закон визначає підстави для початку моніторингу процедури закупівлі, але не передбачає пріоритетів у відборі закупівель, принципів визначення черговості закупівель для моніторингу, вказівок на пріоритетні категорії закупівель, які підлягають обов'язковому та/або першочерговому моніторингу (наприклад, за очікуваною вартістю, за історією порушень конкретного замовника тощо). В умовах обмежених ресурсів це може призводити до моніторингу процедур закупівель із відносно невеликою очікуваною вартістю та незначними порушеннями.

4. Процедури закупівлі не зупиняються на період проведення моніторингів. Повідомлення про початок моніторингу процедури закупівлі не зупиняє проведення процедур закупівель. Незважаючи на те, що максимальна тривалість моніторингу за вимогами Закону становить 15 робочих днів, моніторинг не зупиняє хід процедури закупівлі, і вони продовжують тривати. Це

спричиняє ризик зміни стадії закупівлі та втрати процесуальної можливості виправити порушення, які будуть виявлені під час моніторингу.

5. Недостатньо врегульовано питання, у яких випадках необхідно проводити повний моніторинг закупівлі, а в яких – частковий. Дефініція поняття моніторингу передбачає аналіз дотримання законодавства про закупівлі та не конкретизує, чи здійснюється моніторинг завжди повністю, чи може проводитись частково – в межах окремих питань. Це може призводити до витрати ресурсів на повний аналіз процедури, коли вже виявлено кілька очевидних суттєвих порушень, а також, навпаки, до аналізу закупівлі лише в частині, яка не містить порушень, без фіксації порушень в інших частинах.

6. Прогалини в регулюванні варіантів правомірної реакції замовника на висновок моніторингу та їхніх наслідків. Законом не повністю врегульовано причинно- наслідкові зв’язки між варіантами правомірної поведінки замовника як реакції на висновок моніторингу та притягненням або непритягненням його до відповідальності. Так, замовник оприлюднює через систему Prozorro інформацію та/або документи, що свідчать про усунення порушення (порушень) законодавства у сфері публічних закупівель, викладених у висновку, або аргументовані заперечення до висновку, або інформацію про причини, через які неможливо усунути виявлені порушення. Тобто передбачено три варіанти правомірної поведінки замовника. Але частина 9 статті 8 Закону «Про публічні закупівлі» пов’язує непритягнення замовника до адміністративної відповідальності лише з одним із варіантів – усуненням порушення. Альтернативою, яка також виключає відповідальність замовника, є лише оскарження висновку в суді. Оскільки можливість непритягнення до адміністративної відповідальності передбачена лише в разі усунення порушення, то виходить, що надання аргументованих заперечень або інформації про неможливість усунути порушення не звільняє замовника від відповідальності. За таких умов ці два варіанти втрачають сенс, оскільки замовнику, аби уникнути відповідальності, залишається або усунути порушення, або оскаржити його в судовому порядку.

7. Не передбачено відповідальності за саме по собі невиконання висновку про результати моніторингу. Це може мати наслідком мінімальний рівень виконання вимог висновків, у яких зафіксовано порушення, що не передбачені статтею 164–14 Кодексу, оскільки за їх невиконання замовнику не загрожує адміністративна відповідальність.

8. Відсутність прямої вказівки на обов'язок ОДФК надавати роз'яснення на запит замовника, вимог до такого роз'яснення, строків його надання. Це може призводити до виникнення складнощів у отриманні замовниками більш детальної інформації, зокрема про вчинені ними порушення та спосіб їх усунення.

9. Базою дослідження для написання кваліфікаційної роботи є Держаудитслужба та її діяльність за 2022-2024 роки. Аналіз показників проведення контрольних заходів Держаудитслужбою свідчить про послідовне посилення контролю та підвищення ефективності заходів, спрямованих на запобігання порушенням. Зокрема, обсяг охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів в 2024 році зріс в порівнянні з попередніми роками на 780130,3 млн грн (100,74%) та на 248050,9 млн грн (18,99%) відповідно, проте в розрізі моніторингів закупівель спостерігаємо зменшення на 103793,5 млн грн (39,63%) та на 29838,6 млн грн (15,87%) відповідно, при зростанні перевірок закупівель. Обсяг охоплених контролем процедур закупівель зростає в 2024 році на 11,54% та 42,08% відповідно. Тенденція виявлення порушень законодавства, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів та порушень законодавства у сфері закупівель значно скоротилася. Зниження цього показника може свідчити як про покращення фінансової дисципліни так і про меншу кількість виявлених порушень або зміни в підходах до проведення перевірок, що потребує додаткового аналізу для точнішої оцінки причин зменшення обсягу контролю. Щодо усунення, попередження порушень та притягнення посадових осіб до відповідальності, то спостерігаємо позитивну динаміку, що свідчить про ефективну діяльність Держаудитслужби у 2024 році.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігун Н. Як Prozorro адаптується до умов воєнного часу. URL: https://epravda.com.ua/columns/2022/10/27/693107/ (дата звернення: 15.04.2025)
2. Білобровенко, Т., & Вишняк, А. (2025). Особливості правових і практичних аспектів публічних закупівель в Україні в умовах воєнного стану та необхідність удосконалення їх контролю. *Вісник Національного технічного університету Харківський політехнічний інститут (економічні науки),* (3), 73–81. URL: http://es.khpi.edu.ua/article/view/339020 (дата звернення: 15.09.2025)
3. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. Відомості ВРУ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17. (дата звернення: 15.04.2025)
4. Гострі кути моніторингу закупівель: офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: https://dasu.gov.ua/ua/news/430 (дата звернення: 15.04.2025)
5. Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт та послуг в умовах воєнного стану: Постанова КМУ № 169 від 28.02.2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-п#Text (дата звернення: 11.11.2025)
6. Драпогуз О. Моніторинг Державної аудиторської служби України (ДАСУ). URL: https://infobox.prozorro.org/articles/uvaga-monitoring-abo-perevirki-po-novomu-derzhavnoji-auditorskoji-sluzhbi-ukrajini-dasu (дата звернення: 25.04.2025)
7. Дубініна М.В., Чебан Ю. Ю., Сирцева С. В., Верховодов О. С. Моніторинг публічних закупівель: стан та напрями удосконалення. *Modern Economics*. 2022. № 32(2022). С. 39-47. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V32(2022)-05 (дата звернення: 24.09.2025)
8. Захаркіна Л. С., Рубанов П. М., Марку А. Г. Забезпечення принципів транспарентності публічних закупівель в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та*

управління. 2023. № 10. DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-08-06 (дата звернення: 24.09.2025)

9. Здирко Н. Г. Публічні закупівлі в Україні: історичний аспект становлення та розвитку. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 48, ч. 3. С. 139-146. URL: http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/23856.pdf (дата звернення: 17.10.2025)
10. Здирко Н. Г. Аналіз та державний аудит публічних закупівель: теорія, методологія, організація: автореферат дис. д.е.н.: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Нац. акад. аграр. наук України, Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки». Київ, 2020. 39 с.
11. Іванова О. Ю., Севостьянова Г. С. Організація публічних закупівель в Україні та країнах Європейського Союзу. *Бізнес Інформ*. 2018. Вип. 9. С. 41-47. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2018-9_0-pages-41_47.pdf (дата звернення: 18.06.2025)
12. Кильницька Є. В., Глухова С. В., Колодяжна Т. В. Дослідження тенденцій ринку публічних закупівель під час дії воєнного стану. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. Вип. 8. DOI: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-10-01 (дата звернення: 18.06.2025)
13. Кириленко О. П., Русін В. М. Напрями мінімізації фінансових шахрайств у сфері публічних закупівель. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 2(63). С. 62-76. DOI: https://doi.org/10.35774/sf2020.02.062. (дата звернення: 10.08.2025)
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон від 07.12.1984 р. № 8073-ХВР. База даних «Законодавство України». ВРУ. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg=80731-10 (дата звернення: 15.04.2025)
15. Куркуделя І. Світовий досвід у сфері закупівель: особливості організації системи закупівель у США. *Фінансовий контроль*. 2018. № 9 (152). С. 86-89.
16. Куц А. Р. Переведення закупівель в електронний формат як ефективний інструмент боротьби з корупцією. Київ, 2017. URL: http://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/02/NDR-Kuts.pdf (дата звернення: 25.04.2025)

17. Лекарь С. І. Світовий досвід державного регулювання публічних закупівель. *Право і суспільство*. 2019. № 6. Ч. 2. С. 201-208. DOI: https://doi.org/10.32842/2078-3736-2019-6-2-31 (дата звернення: 10.06.2025)
18. Логінов П. Діяльність АМКУ в умовах воєнного часу. URL: https://epravda.com.ua/columns/2022/04/21/686063/ (дата звернення: 15.04.2025)
19. Малолітнева В. К. Господарсько-правовий інститут публічних закупівель: монографія. Київ: ДУ Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова НАН України, 2020. URL: https://hozpravoreposit.kyiv.ua/bitstream/handle/765432198/69/Malolitneva_mono_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 25.04.2025)
20. Науменко С.М. Система тендерних закупівель: теоретико-методологічні підходи до дефініції і класифікації. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. Вип. 1. С. 242–247.
21. Осьмірко І.В., Синиця Т.В., Золотухіна Т.В. Аналітичний моніторинг системи публічних закупівель. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка»*. 2021. № 3. С. 98–119.
22. Офіційний сайт PROZORRO. URL: https://sale.uub.com.ua/?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw6c63BhAiEiwAF0EH1LKs5MaarCFyzID8kgbKWkK4H4R7NXmadxwjMcW4FN1NNAUi316kxoC9sMQAvD_BwE (дата звернення: 18.06.2025)
23. Офіційний сайт Держаудитслуби України. URL: https://dasu.gov.ua/ (дата звернення: 15.04.2025)
24. Павлиш О. Україна і Велика Британія спростили доступ на ринок публічних закупівель. URL: https://epravda.com.ua/news/2022/08/19/690598 (дата звернення: 15.04.2025)
25. Пантелеймоненко А.О., Мілька А.І., Павленко О.С. Публічні закупівлі в Україні в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-20 (дата звернення: 18.06.2025)

26. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз публічних закупівель: методичні та практичні аспекти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Економіка». 2017. № 7(35). С. 65–71.
27. Пацурія Н. Б. Еволюція законодавства України про публічні та оборонні закупівлі від витоків до сьогодення: нарративний аналіз. Координата – платформа стратегічної та законотворчої ініціативи. 2023. URL: https://coordynata.com.ua/evolucia-zakonodavstva-ukraini-pro-publicni-ta-oboronni-zakupivli-vid-vitokiv-do-sogodenna-narrativnij-analiz (дата звернення: 14.05.2025)
28. Педченко Н. С., Кудацький О. М., Педченко М. Г. Публічні закупівлі в Україні: переваги та недоліки. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки».* 2023. № 2(108). С. 31-35. DOI: https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-2-4. (дата звернення: 14.05.2025)
29. Перелік автоматичних індикаторів ризиків. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z1475-24#n4 (дата звернення: 24.09.2025)
30. Письменна М. С. Міжнародний досвід публічних закупівель. *Бізнес Інформ.* 2017. № 11. С. 47-51. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2017-11_0-pages-47_51.pdf. (дата звернення: 14.05.2025)
31. Письменна М.С. Методологія та організація аналізу і контролю закупівель за державні кошти : автореф. дис. … д-ра екон. наук : 08.00.09. Одес. нац. екон. ун-т. Одеса, 2018. 40 с.
32. Пісоченко Т. С., Тішечкіна К. В., Юношев С. Ю. Розвиток публічних закупівель: від минулого до сучасного. *Modern Economics*. 2021. № 26(2021). С. 129-134. URL: http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9679/1/pisochenko.pdf
33. Піхоцька О., Піхоцька М. Досвід країн ОЕСР в організації державного фінансового контролю. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. 2022. № *34*, С. 194-201.
34. Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб’єкту оскарження: Постанова КМУ №

292 від 22.04.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/292-2020-п#Text (дата звернення: 16.10.2025)

35. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС: Закон України від 4.11.2018 р. № 29. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text (дата звернення: 15.04.2025)
36. Про затвердження Інструкції про порядок використання електронної системи закупівель: Наказ ДП «Прозорро» № 10 від 19.03.2019 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/10-2019-р#Text (дата звернення: 03.09.2025)
37. Про затвердження Методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування: наказ МФУ 27.09.2024 р. № 476. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1474-24#Text (дата звернення: 25.04.2025)
38. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова КМУ від 12.10.2022 р. № 1178. URL: https://ips.ligazakon.net/document/KP221178 (дата звернення: 15.04.2025)
39. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: постанова КМУ від 3.02.2016 р. № 43. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п (дата звернення: 12.06.2025)
40. Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 708 від 15.04.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/ show/708-2020-р#Text (дата звернення: 15.11.2025)
41. Про затвердження Порядку проведення перевірок закупівель Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами: Постанова КМУ № 631 від 01.08.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-п#Text (дата звернення: 03.06.2025)
42. Про затвердження Порядку формування та використання електронного каталогу: постанова КМУ від 14.09.2020 р. № 822. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/822-2020-%D0%BF (дата звернення: 18.05.2025)

43. Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків: постанова КМУ від 24.02.2016 р. № 166. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/166-2016-%D0%BF#Text (дата звернення: 15.04.2025)
44. Про затвердження форми висновку про результати моніторингу процедури закупівлі та порядку його заповнення: наказ МФУ від 08.09.2020 р. № 552. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0958-20#Text (дата звернення: 25.04.2025)
45. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939. ВРУ. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-12 (дата звернення: 15.04.2025)
46. Про публічні закупівлі та про скасування Директиви 2004/18/ЄС. Директива ЄС № 2014/24/EU від 26.02.2014 р. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0024 (дата звернення: 11.08.2025)
47. Про публічні закупівлі: Закон України № 922 від 25.12.2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text (дата звернення: 15.11.2025)
48. Псьота В.О. Ефективні публічні закупівлі як інструмент сталого розвитку економіки країни. *Вісник львівського торговельно-економічного університету*. Серія: Економічні науки. 2020. Вип. 59. С. 65–73.
49. Русін В. М. Контроль у сфері публічних закупівель. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8454. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.110 (дата звернення: 15.11.2025)
50. Стащук, О., Борисюк, О., & Дацюк-Томчук, М. (2023). Особливості публічних закупівель ЄС в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*, (47). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-4 (дата звернення: 15.04.2025)
51. Ференц А. Чи варто публічним закупівлям під час війни повертатись в конкурентне русло. URL:

https://www.epravda.com.ua/columns/2022/05/30/687584/ (дата звернення: 15.04.2025)

52. Черняга Л. П. Сучасні підходи та принципи розвитку сфери публічних закупівель. *Актуальні питання розвитку галузей науки:* матеріали конференцій МЦНД (14 червня 2024 р., м. Суми, Україна). 2024. С. 67-71. DOI: https://doi.org/10.62731/mcnd-14.06.2024.002. (дата звернення: 15.04.2025)
53. Шалева О. І. Стан і проблеми розвитку системи публічних закупівель в Україні. *Наукові відкриття та фундаментальні наукові дослідження: світовий досвід:* матеріали конференцій МЦНД. 7.06.2024 р. Луцьк. Україна. С. 86-88.
54. Як удосконалити моніторинг закупівель. URL: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2023/09/monitor_upgrade_UA_final.pdf (дата звернення: 15.10.2025)
55. Hochstetter J., Vásquez F., Diéguez M., Bustamante A., Arango-López J. Transparency and E-Government in Electronic Public Procurement as Sustainable Development. Sustainability. 2023. Vol. 15. № 5. Article № 4672. DOI: https://doi.org/10.3390/su15054672 (дата звернення: 24.09.2025)